O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY KITOB PALATASI
INV. №

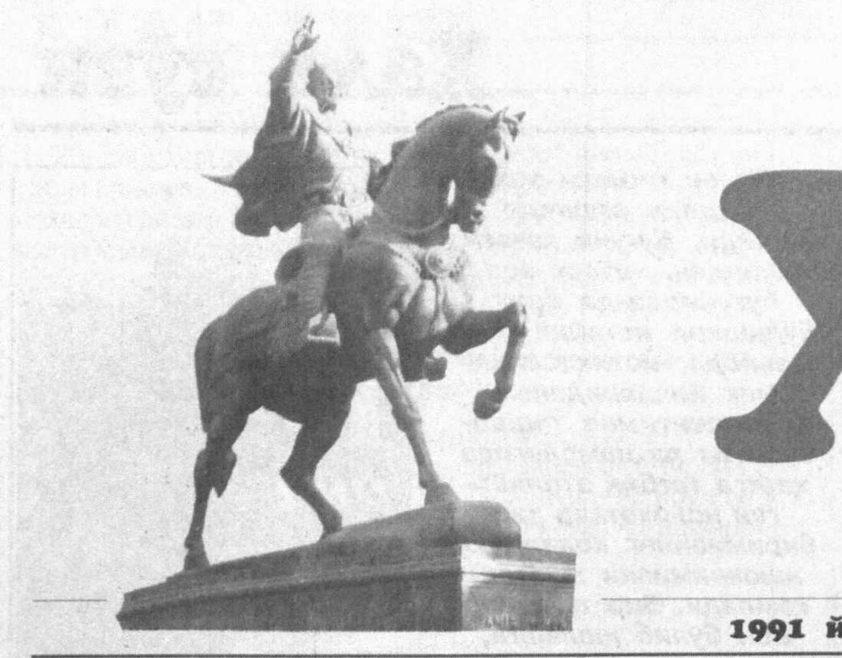

Халқ сўзи

Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган • E-mail: Info@xs.uz • 2008 йил 23 июль, № 144-145 (4554-4555) Чоршанба

ОҚСАРОЙДА ҚАБУЛ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 22 июль куни Оқсаройда Америка Қўшма Штатларининг мамлакатимиздаги Фавқулодда ва мухтор элчиси Ричард Норландни қабул қилди.

Мамлакатимиз раҳбари ушбу учрашув томонларни қизиқтирган масалалар юзасидан фикр алмашиш учун қулай имконият эканини, 2007 йилнинг ноябрь ойида юртимизда иш бошлаган АҚШ элчиси ўтган давр мобайнида Ўзбекистондаги ҳаёт билан яқиндан танишганини таъкидлади.

— Сиз Ўзбекистондаги ҳақиқий вазият ҳақида АҚШга бошқа турли манбалардан етиб борадиган ахборотлардан фарқли бўлган материаллар тўплаш имконига эга бўлдингиз, — деди Ислом Каримов. — Бу ўзаро ишончли ҳамкорликни ривожлантиришда муҳим омилдир.

Р. Норланд самимий қабул учун давлатимиз раҳбарига миннатдорлик изҳор этиб, Ўзбекистон — АҚШ муносабатлари ривожланиб бораётганини таъкидлади. Икки томонлама ҳамкорлик бундан кейин ҳам ўзаро манфаатдорлик асосида босқичма-босқич тараққий этишига ишонч билдирди. Унинг фикрича, айни пайтда мамлакатларимиз ўртасида ўзаро ишончни мустаҳкамлаш, минтақавий хавфсизлик, шу жумладан, Афғонистонни тиклаш билан боғлиқ масалаларда ҳамкорликни ривожлантириш муҳим. Шу билан бирга, Ўзбекистондаги иқтисодий ислоҳотларни амалга ошириш, гуманитар соҳадаги қўшма лойиҳаларни ижро этиш, инсон ҳуқуқлари соҳасидаги алоқаларни давом эттириш керак.

Учрашувда икки томонлама ўзаро манфаатли муносабатларни янада мустаҳкамлаш билан боғлиқ масалалар юзасидан фикр алмашилди.

(ЎзА).

Фарҳод ҚУРБОНБОЕВ олган сурат.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг

ФАРМОНИ

ИШ ҲАҚИ, ПЕНСИЯЛАР, СТИПЕНДИЯЛАР ВА ИЖТИМОИЙ НАФАҚАЛАР МИҚДОРИНИ ОШИРИШ ТЎҒРИСИДА

Республика аҳолисининг даромадлари ва турмуш даражасини янада муттасил ошириб бориш, фуқароларга ижтимоий мададни кучайтириш мақсадида:

1. 2008 йилнинг 1 сентябридан бошлаб бюджет муассасалари ва ташкилотлари ходимларининг иш ҳақи, стипендиялар, пенсиялар ҳамда ижтимоий нафақалар миқдори ўрта ҳисобда 1,2 баравар оширилсин.

2. 2008 йилнинг 1 сентябридан бошлаб Ўзбекистон Республикаси ҳудудида энг кам:

иш ҳақи — ойига 25040 сўм;

ёшга доир пенсиялар — ойига 49600 сўм;

ягона тариф сеткаси бўйича бошланғич (нулинчи) разряд — ойига 25040 сўм;

болаликдан ногиронларга бериладиган нафақа — ойига 49600 сўм;

зарур иш стажига эга бўлмаган кекса ёшдаги ва меҳнатга лаёқатсиз фуқароларга бериладиган нафақа ойига 30040 сўм миқдорида белгилансин.

3. Белгилаб қўйилсинки, иш ҳақига қўшиладиган устама ва қўшимча ҳақларнинг барча турлари, шунингдек, пенсиялар, икки ёшгача бўлган болаларни тарбиялаётган оналарга, болали оилаларга бериладиган нафақалар ҳамда энг кам иш ҳақига нисбатан белгиланган компенсация ва бошқа тўловлар 2008 йилнинг 1 сентябридан бошлаб мазкур Фармонда белгиланган энг кам иш ҳақи миқдоридан келиб чиққан ҳолда амалга оширилади.

4. Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги вазирликлар, идоралар, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимликлари, бюджетдан молияланадиган ташкилот ҳамда муассасалар билан биргаликда пенсиялар, нафақалар, стипендиялар, бюджет муассасалари ва ташкилотлари ходимларининг лавозим маошлари миқдорини мазкур Фармон қоидаларидан келиб чиққан ҳолда ўз вақтида қайта ҳисоблаб чиқишни таъминласин.

5. Бюджет муассасалари ва ташкилотлари ходимларининг иш ҳақи, пенсиялар, нафақа ва стипендияларнинг оширилиши билан боғлиқ харажатлар республика Давлат бюджети ва Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси ҳисобидан амалга оширилсин.

6. Хўжалик ҳисобидаги корхона ва ташкилотлар 2008 йилнинг 1 сентябридан бошлаб мазкур Фармонда белгиланган энг кам иш ҳақига мувофиқ, ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш ва меҳнат сарфини камайтириш ҳисобига иш ҳақи миқдорини оширсин.

7. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2008 йил 5 мартдаги ПФ-3972-сонли Фармони (7-банди истисно қилинган ҳолда) 2008 йилнинг 1 сентябридан бошлаб ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

8. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги бир ой муддатда қонун ҳужжатларига ушбу Фармондан келиб чиқадиган ўзгартиш ва қўшимчалар тўғрисида Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритсин.

9. Мазкур Фармоннинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Ш. М. Мирзиёев зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти **И. КАРИМОВ**

Тошкент шаҳри,
2008 йил 21 июль

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг таклифига биноан расмий ташриф билан мамлакатимизда меҳмон бўлиб турган Кувайт Давлати Амири шайх Сабоҳ ал-Аҳмад ал-Жобир ас-Сабоҳ 22 июль куни Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари Р. Азимов ҳамроҳлигида Тошкент шаҳридаги Ҳазрати Имом (Ҳастимом) мажмуини зиёрат қилди.

КУВАЙТ ДАВЛАТИ АМИРИ ҲАСТИМОМНИ ЗИЁРАТ ҚИЛДИ

Ҳазрати Имом мажмуасининг тарихимиз, маънавий ҳаётимиздаги ўрни ва аҳамияти беқиёсдир. Юртбошимиз ташаббуси билан ушбу қутлуғ қадамжода кенг кўламли таъмирлаш, қурилиш ва ободонлаштириш ишлари бажарилди.

Олий мартабали меҳмон зиёратни Ҳазрати Имом жомеъ масжиди билан танишувдан бошлади. Ушбу масжид Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов раҳнамолигида яратилган лойиҳа асосида 2007 йили бунёд этилган.

Кувайт Давлати Амири XVI асрда бунёд этилган нодир тарихий обида — Мўйи муборак мадрасасида бўлди. Ўтган йили мадраса биноси тубдан қайта таъмирланиб, Усмон Мусҳафи музейига айлантирилди.

Шайх Сабоҳ ал-Аҳмад ал-Жобир ас-Сабоҳ бу ерда муқаддас Қуръоннинг энг нодир қўлёзмасини кўздан кечирди. Маълумки, ушбу мўътабар масканда халифа Усмон даврида (644-656) кийик терисига кўчирилган қадимий Қуръони Карим (Усмон Мусҳафи) сақланмоқда.

Олий мартабали меҳмон ушбу ноёб тарихий меъморий обидалар ўзида катта таассурот қолдирганини эътироф этаркан, Ўзбекистонда Президент Ислом Каримов раҳнамолигида буюк аждодлар меросини тиклаш ва янада бойитишга алоҳида эътибор қаратилаётганини, улуғ аллома ва азиз авлиёларнинг муқаддас қадамжоларини таъмирлаш ва ободонлаштириш, бой илмий-маданий меросини чуқур ўрганиш, айниқса, ёшлар онг-шуурига сингдириш борасида улкан ишлар амалга оширилаётганини алоҳида таъкидлади.

Кувайт Давлати Амири шайх Сабоҳ ал-Аҳмад ал-Жобир ас-Сабоҳ мажмуанинг мўътабар меҳмонлар китобига дастхат ёзиб қолдирди.

(ЎзА).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВА КУВАЙТ ДАВЛАТИНИНГ ҚЎШМА БАЁНОТИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Жаноби Олийларининг таклифига биноан Кувайт Давлати Амири шайх Сабоҳ ал-Аҳмад ал-Жобир ас-Сабоҳ Ҳазрати Олийлари 2008 йил 21-23 июль кунлари расмий ташриф билан Ўзбекистонда бўлди.

Ташриф доирасида икки давлат ўртасида бўлиб ўтган расмий учрашув чоғида Ўзбекистон томонига Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Жаноби Олийлари ва Кувайт томонига Кувайт Давлати Амири шайх Сабоҳ ал-Аҳмад ал-Жобир ас-Сабоҳ Ҳазрати Олийлари раҳбарлик қилди.

Дўстона, ўзаро ҳамкорлик ва англашув руҳида бўлиб ўтган расмий музокараларда давлатлараро алоқалар юзасидан фикр алмашилди. Уларнинг ҳозирги ҳолатидан қониқиш ҳосил қилиниб, икки дўст мамлакат ва халқлар манфаатига хизмат қилувчи муносабатларни ривожлантириш ва мустаҳкамлаш йўллари муҳокама қилинди.

Томонлар савдо-иқтисодий ва маданий соҳаларда ҳамкорликни ривожлантириш учун қулай имкониятлар мавжудлигини қайд этдилар. Мазкур соҳалар бўйича ҳамкорликни ҳозирги сиёсий алоқалар даражасига кўтаришга, шу жумладан, Кувайтнинг Ўзбекистондаги инвестицияларини ҳамда икки давлат ўртасида ўзаро савдо-сотиқнинг барча шаклларини қўллаб-қувватлашга келишиб олдилар. Шунингдек, Ўзбекистон-Кувайт ишбилармонлари ва хўжалик субъектлари ўртасида тўғридан-тўғри алоқалар ўрнатиш ҳамда икки давлат манфаатларига хизмат қилувчи фаолиятни давом эттириш зарурлиги таъкидланди.

Ўзбекистон томони Кувайт араб иқтисодий тараққиёт жамғармасининг икки давлат ўртасида ҳамкорликни ривожлантириш йўлидаги фаолиятини қўллаб-қувватлайди.

Ўзбекистон томони Кувайт Давлатининг Тошкент Ислом университетининг янги биноси қурилиши учун беш миллион АҚШ доллари миқдоридаги ва Ўзбекистондаги 50 та мактабни компьютер билан жиҳозлаш учун берадиган беғараз ёрдамини мамнуният билан қабул қилди.

Томонлар Ўзбекистон ва Кувайт халқлари ўртасидаги тарихий, маданий ва диний яқинликдан келиб чиқиб, ислом маданияти ва илмий меросини сақлаш ва ўрганиш алоҳида аҳамиятга моликлигини қайд этдилар. Икки давлатнинг улкан тарихий, маданий ва диний мероси, уларнинг мусулмон дунёсидаги ўрни ва ислом цивилизацияси ривожига қўшган ҳиссасини инобатга олиб, томонлар бағрикенг ва маърифатпарвар исломни тарғиб қилишда ҳамкорликни давом эттириш зарур, деб ҳисоблайдилар ва исломофобиянинг ҳар қандай кўринишини ҳамда терроризм ва экстремизмни ислом билан боғлаб кўрсатишга уринишни қоралайдилар.

Ташриф давомида томонлар ўртасида қуйидаги ҳужжатлар имзоланди:

— Икки давлат ўртасида қўшма қўмита тузиш тўғрисида битим;

— Икки давлат ўртасида туризм соҳасида ҳамкорлик битими;

— Икки давлат ўртасида соғлиқни сақлаш соҳасида ҳамкорлик битими;

— Икки давлат ўртасида атроф-муҳит ва табиий ресурсларни муҳофаза қилиш соҳасида ҳамкорлик англашув меморандуми;

— Икки давлат ўртасида нефть ва газ соҳасида ҳамкорлик англашув меморандуми;

— Ташқи иқтисодий алоқалар, инвестициялар ва савдо вазирлиги билан Кувайт инвестиция агентлиги ўртасида англашув протоколи;

— Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати билан Кувайт араб иқтисодий тараққиёт жамғармаси ўртасида ҳамкорлик тўғрисида англашув меморандуми;

— Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати билан Кувайт араб иқтисодий тараққиёт жамғармаси ўртасида Республика ихтисослаштирилган хирургия марказининг кардиохирургия бўлимини таъмирлаш ва жиҳозлаш бўйича кредит шартномаси.

Халқаро майдондаги сиёсий муаммоларни муҳокама этиш давомида ҳозирги вазият юзасидан фикр алмашиб, томонларнинг нуқтаи назари мос эканлигини қайд этдилар. Шунингдек, БМТ ва бошқа халқаро ташкилотлар доирасида Яқин Шарқ ва Марказий Осиё минтақаларида тинчлик ва хавфсизликни мустаҳкамлаш, терроризм ва унинг турли хил кўринишларига қарши кураш каби икки томон мавқеи ўхшаш ёки яқин бўлган муаммолар юзасидан ҳамкорликни кучайтиришга келишиб олинди.

Кувайт Амири Ҳазрати Олийлари кўрсатилган самимий меҳмондўстлик учун Ўзбекистон Республикаси халқи ва ҳукуматига миннатдорчилик билдирди. Кувайт Давлати раҳбари Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Жаноби Олийларини Кувайтга расмий ташриф буюришга таклиф этди. Таклиф мамнуният билан қабул қилинди. Ташриф санаси дипломатик каналлар орқали келишиб олинади.

2008 йил 21 июль
Тошкент шаҳрида қабул қилинди.

ТАИЛАНД ДЕЛЕГАЦИЯСИ — ЎЗБЕКИСТОНДА

Мамлакатимизга ташриф буюрган Таиланд Қироллиги Ташқи ишлар вазирлиги доимий котибининг ўринбосари Чариват Сантапутра раҳбарлигидаги делегация аъзолари 22 июль куни Ўзбекистон Республикаси савдо-саноат палатаси раиси Алишер Шайхов билан учрашди.

Мулоқот чоғида мамлакатларимиз ўртасидаги ўзаро муносабатлар кўплаб жабҳаларда, жумладан, иқтисодиёт, маданият, фан-таълим, спорт ва сайёҳлик каби кўплаб соҳаларда ривожланиб бораётгани алоҳида таъкидланди. Ўзбекистонда хорижий сармоядорлар билан ҳамкорликда иш юритиш учун яратилган қулай сармоявий муҳит, зарур шароит ва имтиёзлар, изчил давом этаётган хусусийлаштириш жараёни кўплаб давлатлар қатори Таиланд ишбилармонларининг ҳам юртимиз билан ҳамкорликка эътиборини тобора кучайтираётгани қайд этилди.

— Ўзбекистон — иқтисодиёти барқарор ривожланаётган мамлакат, — деди Ч. Сантапутра. — Ташриф асносида мамлакатингиз барча соҳаларда жадал тараққий этаётганининг гувоҳи бўлдик. Ўзбекистон билан ўзаро ҳамкорликни барча соҳаларда янада ривожлантиришдан манфаатдормиз.

Музокарада мамлакатларимиз ўртасидаги савдо-иқтисодий ва сармоявий алоқаларнинг бугунги аҳволи ва истиқболига доир масалалар юзасидан атрофлича фикр алмашилди.

Таиланд делегацияси аъзолари, шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги, "Ўзбектуризм" миллий компанияси, Кураш халқаро ассоциациясида ҳам музокара ўтказдилар. Ҳазрати Имом (Ҳастимом) мажмуи, Темурийлар тарихи давлат музейи, Ўзбекистон давлат санъат музейида бўлдилар.

(ЎзА).

ИННОВАЦИЯ — БАРҚАРОР РИВОЖЛАНИШ АСОСИ

Ҳар бир мамлакатнинг қудратини белгиловчи ўзига хос омиллар бўлади. Ишлаб чиқариш барқарор йўлга қўйилган, иқтисодий илдизи бақувват ана шундай ривожланган давлатлар тажрибасини ўрганиш, уларнинг муҳим жиҳатларини ўзлаштириш эса Ўзбекистондек мустаҳкам ривожланиш йўли бор юртимизни янада тараққий эттириш учун ниҳоятда муҳим саналади.

▼ **Мушоҳада**

Бунда, айниқса, ишлаб чиқаришга илғор инновацион ғоялар, технологиялар ва лойиҳаларни татбиқ этиш муҳим аҳамият касб этади. Мутахассисларнинг фикрича, инновация, илмий-техника фаолиятини давлат томонидан қўллаб-қувватлаш — келажакда энг катта фойда келтирадиган инвестициядир. Шу мақсадда мамлакатимизда ҳам бу йўналишда кенг кўламли ислоҳотлар олиб борилмоқда. Муҳими, ушбу янгиланишлар амалда ўз самарасини бераяпти. Бинобарин, илмий-тадқиқот ташкилотлари ҳамда реал иқтисодиёт тармоқлари ўртасида узвий ҳамкорлик алоқалари ўрнатилгани айни муддао бўлмоқда.

(Давоми 2-бетда).

ХОРИЖИЙ ОММАВИЙ АХБОРОТ ВОСИТАЛАРИДА ЎЗБЕКИСТОН МАВЗУСИ

Чет эл матбуот нашрлари мамлакатимиз ижтимоий-сиёсий, иқтисодий ва маданий ҳаётини ёритишда давом этмоқда.

▼ **Дунё нигоҳи**

Кореяда инглиз тилида чоп этиладиган нуфузли **«The Korea Post» журнали** «Ўзбекистон матбуотни эркинлаштириш йўлида дадил одимламоқда» сарлавҳали мақолани эълон қилди. Унинг муаллифи – журнал президент-ношири Ли Кёнг-сик бўлиб, у жорий йил 9-10 июнь кунлари Тошкентда ўтказилган «Замонавий демократик жамиятда оммавий ахборот воситалари эркинлиги» мавзуидаги халқаро семинарда иштирок этган эди.

«Ўзбекистон матбуот эркинлигини таъминлаш борасида муҳим қадамлар ташламоқда — Тошкентга дунёнинг йигирмадан ортиқ мамлакатидан келган 70 дан зиёд журналист ҳамда ОАВ соҳасидаги етакчи экспертлар ана шундай фикрга келди, — деб ёзилади мақолада. — Эътиборлиси, барча маърузачилар ўртага қўйилган масала борасидаги ўз фикр-мулоҳазаларини очиқ ва эркин тарзда баён этдилар».

Муаллиф анжуманнинг айрим иштирокчилари, жумладан, Кембриж форуми раиси Сиддхарт Саксенанинг (Буюк Британия) фикр-мулоҳазаларини келтириб ўтган, «Ўзбекистон том маънодаги фуқаролик жамиятини шакллантириш борасидаги ислоҳотларни босқичма-босқич амалга оширишнинг тўғри стратегиясини танлаб олган. Шу боис, назаримда, сўз эркинлигига биз Ўзбекистонда кўриб турган ёндашув оқилона ёндашувдир», дейди британиялик эксперт.

АҚШнинг Янги демократиялар институти ваколатхонаси директори Мьюша Север хоним «Миллий хавфсизлик, шахснинг дахлсизлик ҳуқуқи ва оммавий ахборот воситалари эркинлигини таъминлаш ўртасида мувозанатни сақлаш жуда муҳимдир. Мен сўнгги йилларда Ўзбекистон оммавий ахборот воситалари фаолиятида кўплаб ижобий ўзгаришлар юз бераётганига гувоҳ бўлдим. Улар давлат тузилмаларининг янада яхши ишлашига кўмаклашмоқдалар. Шу билан бирга, ОАВ ва давлат тузилмаларининг матбуот хизматлари ўртасида яқин алоқаларни ўрнатиш зарур», дейди.

(Давоми 2-бетда).

ХОРИЖИЙ ОММАВИЙ АХБОРОТ ВОСИТАЛАРИДА ЎЗБЕКИСТОН МАВЗУСИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

Ғози университети профессори, Туркия халқаро стратегик тадқиқотлар ташкилоти директори ўринбосари Меҳмед Эролнинг айтишича, бугун, яъни Ўзбекистон демократик конституциявий давлатни шакллантиришнинг кўплаб босқичларини босиб ўтган бир пайтда, биз шуни ишонч билан айтишимиз мумкинки, мамлакат босқичма-босқич ва тизимли тараққиётнинг тўғри йўлини танлаган. Бу, шунингдек, оммавий ахборот воситаларини эркинлаштиришга ҳам дахлдордир.

Семинарга бағишланган яна бир мақола Ҳиндистондаги нуфузли нашрлардан бири, жаҳондаги сиёсий жараёнлар ҳақида таҳлилий материалларни чоп этишга ихтисослашган **«Political Events» журнали** саҳифаларида ҳам эълон қилинди. Унинг муаллифи ҳам Тошкентдаги семинар иштирокчиси бўлиб, ҳиндистонлик таниқли сиёсий шарҳловчи М. К. Дхардир.

«Давлат назоратининг эскича усулидан эркинлик, демократия, либерализация ҳақидаги фикрлар ўз ифодасини топган том маънодаги оммавий ахборот воситаларига ўтиш жараёни Марказий Осиё мамлакатлари учун осон кечаётгани йўқ. Бундай шароитда Ўзбекистон ОАВда ягона мафкура устуворлиги ва давлат назоратидан воз кечиб, ахборот соҳасида ҳақиқий бозор механизмларини жорий этди, — дейди муаллиф. — Анжуманда ОАВнинг молиявий ва техник асоси, уларни энг замонавий техник воситалар билан жиҳозлаш, журналистларнинг касбий малакасини ошириб бориш, уларнинг мустақил фаолият юритиши учун шарт-шароитлар яратиб бериш каби масалаларга асосий эътибор қаратилди».

Муаллиф, шунингдек, ўқувчилар диққатини қуйидаги далилларга қаратади: «Ўзбекистон истиқлол йилларида инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини таъминлашда салмоқли ютуқларни қўлга киритди, ушбу соҳаларга доир муҳим халқаро битимларни имзолади. Фуқаролик жамияти институтлари ва ўзини ўзи бошқариш органлари фаолият юритиши ҳамда халқаро судлов тизимининг тўлақонли қўлланиши учун сиёсий ва ҳуқуқий замин яратилди».

Бельгиянинг «Ля газет Дипломатик» журнали ўзининг навбатдаги сонида ўқувчилар эътиборига мамлакатимиз мустақиллигининг 17 йиллиги ҳамда Ўзбекистонда динлараро тотувлик мавзуига бағишланган мақолани ҳавола этди.

«Ишончли шерик имиджини қўлга киритган бугунги Ўзбекистон халқаро ҳамжамиятнинг барча иштирокчилари билан тенг ҳуқуқли ҳамкорлик тарафдоридир, — дейди нашр. — У 1992 йилдан буён БМТнинг аъзоси ҳисобланади. Мамлакат Жаҳон банки, Халқаро валюта жамғармаси, Жаҳон меҳнат ташкилоти каби етакчи халқаро институтлар билан яқин алоқалар ўрнатган. Ўзбекистон жаҳоннинг илғор мамлакатлари ва нуфузли ташкилотлари билан фаол ҳамкорлик қилиб келмоқда. Марказий Осиё минтақасининг қоқ марказида жойлашган Ўзбекистон жорий йилда ўз мустақиллигининг 17 йиллигини кенг нишонлайди. Ўтган давр мобайнида мамлакат диний эътиқод эркинлигини таъминлашга алоҳида эътибор қаратиб келмоқда».

«Диний бағрикенглик, турли дин ва конфессиялар вакиллари ўртасидаги тинчлик-тотувликка содиқлик каби сифатлар ҳамиша ўзбек халқининг ўзига хос жиҳатларидан бўлган. Айни шу тамойиллар Ўзбекистоннинг мустақиллик давридаги давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан бири бўлиб келмоқда. Кўплаб тарихий ва жўғрофий омиллар мамлакатда диний хилма-хиллик қарор топишига ва бу ерда яшаб келаётган халқнинг маданиятини бойитишга имкон берган», дейилади мақолада.

Нашр диний эътиқод эркинлиги юртимизда қонун йўли билан кафолатланганига эътибор қаратиб, бу борада Ўзбекистон қонунлари инсон ҳуқуқлари соҳасидаги барча халқаро пакт ва шартномалар меъёрларига тўла мос келишига урғу беради. «Ўзбекистон қонунчилигида дин ва эътиқод эркинлиги тамойиллари ҳамда уни амалга ошириш усуллари аниқ-равшан белгилаб қўйилган», деб ёзади **«Ля газет Дипломатик»**.

Германиянинг «Дипломатишес Магазин» журналида «Буюк Ипак йўлидаги тараққиёт тимсоли» сарлавҳали мақола чоп этилди. Унда мамлакатимизнинг Берлиндаги элчихонасида бўлиб ўтган «Сармоявий муҳит ва Ўзбекистон билан иқтисодий ҳамкорлик имкониятлари» мавзуидаги тақдимот маросими ҳақида ахборот берилади.

«Сиёсий барқарорлик, жадал ривожланаётган саноат, қишлоқ хўжалиги, бой табиий ва меҳнат ресурслари — Ўзбекистон иқтисодиётига хорижий сармоялар оқимини юксалтиришга хизмат қилаётган омиллар, — дейди нашр. — Ўзбекистон нафақат хорижий сармояларни, балки иқтисодиётнинг барча соҳаларига илғор технологияларни жалб этиш масаласига ҳам алоҳида эътибор қаратмоқда. Бунинг натижаси ўлароқ, мамлакат қисқа давр ичида автомобилсозлик, фармацевтика, кимё, қурилиш материаллари саноати, ахборот технологиялари каби соҳаларда диққатга молик натижаларни қўлга киритишга муваффақ бўлди».

Польшанинг «EuroSTYL» журналида «Буюк Ипак йўли чорраҳасида» сарлавҳали мақола эълон қилинди. У ранг-баранг суратлар билан безатилган бўлиб, юртимизнинг бой тарихи ва маданияти, кўҳна шаҳарлари тўғрисида ҳикоя қилади.

«Ўзбекистон — инсониятнинг энг ҳайратомуз ютуқларидан бири ҳисобланмиш Буюк Ипак йўлининг чорраҳасида жойлашган бетакрор диёр. Унинг тупроғига қадам қўйган ҳар бир инсон ўзбек халқи томонидан кўз қорачиғидай асраб-авайланаётган ноёб маданий меросга беихтиёр мафтун бўлади. Самарқанд, Бухоро, Хива, Шаҳрисабз, Термиз ва Қўқон каби шаҳарларнинг довруғи бутун дунёга кетган. Улар тарихда илм-фан, маданият ва маърифатнинг йирик марказларидан бўлган. Бу шаҳарлар ўз бағрида кўплаб кўҳна ёдгорликларни — қалъалар, миноралар, масжидлар, улуғвор мақбараларни жо этган», дея зикр этилади мақолада.

Мамлакатимизнинг бугунги ҳаёти тўғрисида ҳикоя қилиб, журнал, жумладан, шундай ёзади: «Ўзбекистон ҳозирги кунда янада гуллаб-яшнамоқда. Гўзал меҳмонхоналар, ресторанлар, кафелар бунёд этиляпти. Улардаги хизмат кўрсатиш даражаси халқаро андозаларга тўла мос келади. Ўзбекистон сайёҳлик соҳасида минтақада етакчи мамлакатдир.

Самарқанд 2750 йиллик тарихга эга бўлган жаҳоннинг энг кўҳна шаҳарларидан бири — Рим, Афина, Бобилнинг тенгдошидир.

Бухоро эса гавжум бозорлари билан шуҳрат қозонган. Улардан жаҳоннинг барча бурчакларидан келтирилган энг ноёб маҳсулотларни топиш мумкин.

Хива 1997 йили ЮНЕСКО шафелигида ўзининг 2500 йиллик юбилейини нишонлади. Шаҳарнинг меъморий ёдгорликлари бир неча асрдан буён дунё сайёҳларини ўзига жалб этиб келмоқда».

Мақола якунида Ўзбекистонга қилинажак сафар, нафақат бу юртнинг меъморий ёдгорликларию гўзал табиати, балки ушбу заминда истиқомат қилаётган инсонларнинг меҳмондўстлиги, бир-биридан гўзал урф-одатлари, ширин-шакар мевалари, мазали таомлари билан ҳам унутилмас бўлиб қолиши қайд этилади.

«Жаҳон» АА.

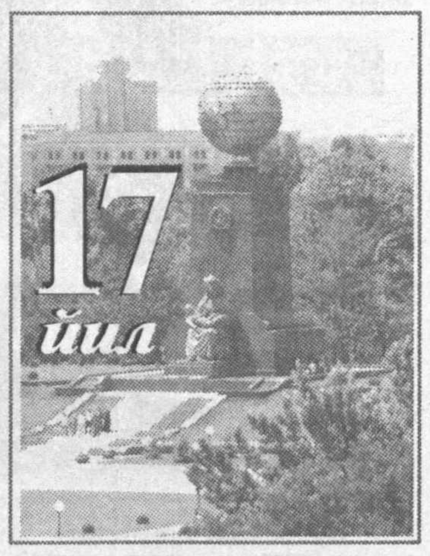

Инсон ҳамиша орзу-умидлар оғушида яшайди. Бугуни кечаги кунидан, эртаси эса бугунидан-да ёруғ бўлишини истайди. Шу маънода, истиқлолнинг илк йиллариданоқ Президентимиз ташаббуси ва раҳнамолигида ҳаётга татбиқ этилаётган ислоҳотлар ҳар биримизнинг келажакка ишончимизни мустаҳкамлади. Бир тану бир жон бўлиб ишлашга, халқ ва юрт фаровонлиги учун камарбаста бўлишга ундади. Эзгу нияту истакларимизни ўзида мужассам этган мана бу шиорни эса ҳар куни бўлмаса-да, кунора эшитамиз, эшитган чоғимиз кўнгилда умид ва ишонч ҳиссини туямиз: "Ўзбекистон — келажаги буюк давлат!"

МУНОСИБ ВОРИСЛАР

Юртбошимиз юксак ғурур билан айтган, босиб ўтаётган йўлимиз ва амалга оширилаётган ислоҳотларимизнинг туб мазмун-моҳиятини ўзида мужассам этган ушбу жумла, ҳақиқатан ҳам, қанотбахш. Зотан, эртанги кунга ишонч бор жойда тараққиёт бор, адолат барҳақ, меҳр устун.

Барча соҳаларда рўй бераётган янгиланишлар қатори мамлакатимиз таълим-тарбия жабҳасида олиб борилаётган эзгу ишлар ҳақида ҳам ифтихор ила сўзласак арзийди. Бу борадаги ислоҳот ва янгиланишлар қамрови шу қадар кенгки, бу мамлакатимизнинг буюк келажаги учун мустаҳкам пойдевор бўлиб хизмат қилаётганига ҳар биримиз амин бўлмоқдамиз. Бир тасаввур қилинг-а, айни пайтда юртимизда ўн мингга яқин мактаб фаолият кўрсатаяпти. Уларда беш юз мингдан зиёд ўқитувчи ёшларга сабоқ бераётгани ва бу муассасаларда энг замонавий шарт-шароитлар яратилганлигини ҳисобга олсак, таълим соҳасига бу қадар юксак эътибор қаратиш, ўқитувчи-мураббийлар меҳнатини қадрлаш унча-мунча давлатда мавжуд эмаслиги ўз-ўзидан аён бўлади.

Президентимиз Вазирлар Маҳкамасининг жорий йилнинг биринчи ярим йиллигида мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунларига бағишланган йиғилишида касб-ҳунар коллежлари фаолиятини жонлантириш, ўқитиш сифатини ошириш ва мутахассисларни ишга жойлаштириш борасида олдимизга қатор вазифалар қўйди. Давлатимиз раҳбарининг юксак ғамхўрлиги ва эътибори таълим соҳасидаги залворли ютуқ ва ўзгаришларга сабаб бўлмоқда. Эндиликда орзулари ушалган ўқитувчи ўз шогирдига виждонан дарс бермоқни истайди. Мактабга шунчаки, куним ўтса бўлди, дея хўжакўрсинга келинадиган замонлар ўтди, энди...

Мактаб таълимини ривожлантириш борасидаги худди шундай илиқ фикрни ўрта махсус, касб-ҳунар таълими тизимига нисбатан ҳам билдириш мумкин. Зеро, бугун мамлакатимизнинг ҳар бир туманида, ҳатто энг чекка қишлоқларида қад ростлаётган коллеж-лицейларни кўриб, қувонмаслик мумкин эмас. Бундай замонавий ўқув масканларида минглаб ўғил-қизларимиз билим олаётгани, ҳунар эгаллаётгани қувонарли, албатта.

Яқинда Тошкент вилоятининг Янгийўл туманидаги тиббиёт коллежи ўқитувчи ва ўқувчилари билан суҳбатлашдик. Коллеж директори бизнинг "Маънавият" дарсини кузатиш ҳақидаги таклифимизни қўллаб-қувватлади. Очиқ дарсда қатнашдик. Ўқитувчи ёш йигит экан. Аммо унинг ўзига бўлган ишончи мустаҳкам, билими пухта, маънавий савияси юксак эканлиги кўриниб турарди. Шу боисми, аудиторияда ёқимли сукунат ҳукмрон эди. Ёш ўқитувчи дарсни Президентимиз асарлари асосида олиб борди. Давлатимиз раҳбарининг Конституция қабул қилинганлигининг 16 йиллигига бағишланган нутқи мазмун-моҳиятига бағишланган бу дарсда зерикарли жараённинг ўзи йўқ. Хусусан, нутқда билдирилганидек, бугунги кунимизнинг энг катта ва асосий ютуғи ортида мамлакатимизнинг тинчлиги турганлиги ҳақида гап борар экан, бунга жавобан, ўқувчилар ёш ўқитувчи билан қизғин баҳсу мунозарага киришишганди. Фикру мулоҳазалар замирида она юртни кўз қорачиғидек асраш, унинг эртанги куни ва фаровонлиги учун масъуллик ҳисси мужассам эди. Ўша кунги кўтаринки кайфият дарсдан сўнг ташкил этилган учрашувга ҳам ўз таъсирини ўтказди. Ўқувчилар давлатимиз етакчисининг ишончларини оқлаш энг асосий бурчлари эканини тўлқинланиб изҳор этар эканлар, беихтиёр бу ўсмир йигит-қизларнинг буюк келажагимизга чин маънода муносиб ворис эканлигига ишонч ҳосил қилдик.

Мақсуд ЖОНИХОНОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Навоий томонларда

Қизилтепа туманидаги "Қизилтепа ипак" акциядорлик жамиятига Бирлашган Араб Амирликлари томонидан инвестиция киритилиб, у "Малабар силк" қўшма корхонасига айлантирилган эди.

Инвестиция шарофати

Ипакни қайта ишлайдиган ушбу корхонада жорий йилда 152,5 миллион сўмлик ипак калава ишлаб чиқарилиб, шундан хорижга 95,2 минг долларлик маҳсулот экспорт қилинди. Айни пайтда корхонада 104 нафар қизилтепалик ёшлар меҳнат қилмоқда.

Карманaнинг кўркам бозори

Кармана бозори ободлиги билан нафақат Навоий вилоятида, балки қўшни Бухоро, Самарқанд вилоятларида ҳам тилга тушган.

Бугунги айни пишиқчилик фаслида ушбу бозор қайта таъмирланиб, янада кўркамлик касб этмоқда. Бири биридан чиройли савдо расталари, омборхоналар деҳқону соҳибкорлар хизматида. Бу ердаги қурилиш, таъмирлаш ишларини "Гулистон қурилиш" хусусий фирмаси ўз зиммасига олган бўлса, таъмирлаш учун кетган 400 миллион сўм маблағ сарфи туман тадбиркорлари ҳиссасига тўғри келмоқда.

Конимехлик ёшларга қулайлик

Конимех туманида иш бошлаган "Ситорабону" ўқув маркази касб ўрганиш иштиёқида бўлган ёшлар учун яна бир имкониятлар эшигини очди.

Айни пайтда марказда юзлаб йигит-қизлар компьютер саводхонлиги ва тикиш-бичиш сирларини зўр иштиёқ билан ўрганмоқдалар. Яқинда ўқув марказининг 35 нафар илк битирувчиларига сертификатлар топширилди.

Аҳамиятлиси, бу ерда ёшлар ҳеч қандай тўловларсиз, ўзлари қизиққан касб сирларини ўзлаштиришмоқда.

Ҳамдам ЭШОНҚУЛОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ИННОВАЦИЯ — БАРҚАРОР РИВОЖЛАНИШ АСОСИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

Президентимизнинг яқинда матбуотда эълон қилинган "Инновацион лойиҳалар ва технологияларни ишлаб чиқаришга татбиқ этишни рағбатлантириш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги Қарори бу борадаги вазифаларни янада янги босқичга кўтаришга хизмат қилади. Зеро, ушбу ҳужжатда қайд этилганидек, замонавий ускуналар ва технологияларнинг халқаро ҳамда маҳаллий ишланмаларини ўрганиш кўзда тутилган. Шу асосда илғор технологияларни ишлаб чиқаришга татбиқ этишнинг ҳар йилги ва ўрта муддатли дастурларини шакллантириш, шунингдек, маҳаллий илмий тадқиқотлар ва ишланмаларга буюртмалар жамламасини шакллантириш масаласи ўртага қўйилган. Айни вақтда, ўқув ва илмий-тадқиқот муассасалари ҳамда ташкилотлари, лойиҳа-конструкторлик идораларига бир қатор имтиёзлар берилганки, бу пировардида умумиқтисодий самарадорликнинг ошишига хизмат қилади.

Дарҳақиқат, биргина Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги тизимидаги муассасаларда яратилган илмий тадқиқотлар натижалари бўйича энергия ва ресурсларни тежайдиган ўндан зиёд технология амалиётга татбиқ этилди. Шунингдек, тиббиёт соҳасида амалга оширилаётган илмий-техника лойиҳалари доирасида юрак-қон томир ва юқумли касалликларга, нафас олиш йўллари ва ўпка хасталикларига ташхис қўйиш, бу турдаги касалликларнинг олдини олиш ёки даволашнинг юздан ортиқ усуллари яратилиб, амалиётга жорий этилгани фикримизга далил бўла олади.

Қарорда Инновацион ғоялар, технологиялар ва лойиҳалар республика кўргазмасини юқори даражада ўтказиш лозимлиги ҳам кўрсатиб ўтилган. Бу йўналишдаги тадбирлар ишлаб чиқаришда катта аҳамият касб этади, албатта. Хусусан, жорий йилда пойтахтимиздаги "Ўзэкспомарказ"да бўлиб ўтган Биринчи республика инновация ғоялари ва лойиҳалари ярмаркасида мамлакатимиздаги юздан зиёд илмий муассаса ва олий ўқув юртлари, инновация лойиҳаларини ишлаб чиқувчи мутахассислар иштирок этди. Муҳими, ушбу тадбир давомида ўзаро ҳамкорликка оид умумий қиймати 20 миллиард сўмдан ортиқ 400 та шартнома ва аҳдлашув битими имзоланди. Номи юқорида зикр этилган қарор талабларининг бажарилиши эса бундай ютуқлар сонининг янада кўпайишига кафолат беради. Қолаверса, ушбу ҳужжат иқтисодиётнинг реал секторига энг самарали амалий илмий-тадқиқот, тажриба-конструкторлик ва технологик ишланмаларни татбиқ этиш, шунингдек, тармоқларни модернизациялаш, техник-технологик қайта жиҳозлаш орқали мамлакатимиз иқтисодиётини юксалтиришга хизмат қилади.

Равшан МУСУРМОНОВ,
Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги Илмий-тадқиқот фаолиятини мувофиқлаштириш бўлими бошлиғи ўринбосари, техника фанлари номзоди.

Корхонанинг харидоргир маҳсулотлари

Қўқон шаҳрида фаолият юритаётган "Қўқон механика заводи" акциядорлик жамиятида ишлаб чиқариш ҳажмини ошириш ва маҳсулотлар турини кўпайтиришга алоҳида эътибор қаратиб келинмоқда.

Интилиш

Натижада 2008 йилнинг биринчи ярим йиллигида ишлаб чиқариш суръати 146 фоизга етиб, маҳсулот сотиш ҳажми 13,8 миллиард сўмни ташкил этди. Бу ўтган ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 500 миллион сўм кўпдир.

Корхонада мамлакатимиз нефть ва газ саноати учун зарур бўлган эҳтиёт қисмлар ишлаб чиқарилади. Кейинги йилларда заводда модернизация қилиш ишлари изчил амалга оширилиб, илғор технологиялар ўрнатилди. Бу эса тайёрланаётган эҳтиёт ва бутловчи қисмлар турини 50 хилдан ошириш имконини берди.

СУРАТДА: корхонанинг илғор ишчилари Сиддиқ Акбаров ва Хаип Аблеметов.

Муқимжон ҚОДИРОВ (ЎзА) олган сурат.

ИЖТИМОИЙ ҲИМОЯ — ТАРАҚҚИЁТИМИЗ ОМИЛИ

Шу йилнинг 18 июлида Вазирлар Маҳкамасида жорий йилнинг биринчи ярим йили якунларига бағишланган ва Президентимиз раҳбарлигида бўлиб ўтган мажлисда ҳозирги тараққиётимизнинг кўпдан-кўп муҳим масалалари қаторида аҳолини ижтимоий ҳимоялаш муаммоларига ҳам алоҳида эътибор қаратилди. Жумладан, мамлакатимиз фуқаролари учун янги иш ўринлари яратиш, айниқса, қишлоқ жойларда бунга алоҳида эътибор қаратиш, хизматлар кўрсатиш соҳаларини ривожлантириш, Ёшлар йилида йигит-қизларни моддий ва маънавий қўллаб-қувватлашни янада яхшилаш каби вазифалар атрофлича таҳлил ва муҳокама қилинди.

Самарқанд вилоятида ҳам ижтимоий сиёсатга доир давлатимизнинг амалдаги қонунлари ҳамда Президентимизнинг шу масалага бағишланган фармонлари ва қарорларига қатъий амал қилингани ҳолда ва уларда белгиланган вазифаларни бажара бориб, аҳолини ижтимоий ҳимоялаш соҳасида анча-мунча ишлар қилинди.

Биргина 2008 йилнинг биринчи ярмида туман, шаҳар ҳокимликлари ва тегишли ташкилотлар билан ҳамкорликда барча манбалар ҳисобидан вилоятда 41 минг 920 та иш ўрни яратилди, шу тарзда аҳолини иш билан таъминлаш ва унинг ижтимоий ҳимоясини кучайтириш бўйича ишлаб чиқилган манзилли дастур кўрсаткичи 106 фоизга бажарилди. Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, яратилган иш ўринларининг 33 минг 154 таси, яъни 79 фоизи қишлоқ жойларига тўғри келади.

Юртбошимизнинг «Йирик саноат корхоналари билан касаначиликни ривожлантириш асосидаги ишлаб чиқариш ва хизматлар ўртасидаги кооперацияни кенгайтиришни рағбатлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 2006 йил 5 январдаги Фармони ва шу асосда республикамиз Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 11 январдаги Қарори касаначилик шаклидаги бандлик салоҳиятини ривожлантиришда барчамизга ҳаётбахш дастуриламал бўлаяпти. Ҳозирги кунда вилоятимизда тикувчилик, атторчилик, ипакчилик, қайта ишлаш, мебелсозлик, электрон саноат, шунингдек, телекоммуникация, сервис ва хизмат кўрсатиш тармоқларида касаначилик билан шуғулланаётган фуқаролар ўртасида кооперация тобора ривожланмоқда. Бу ишга ҳозирги кунда 358 та корхона ва ташкилот жалб қилинган. Қисқа вақт ичида касаначилик соҳасида 6282 та янги иш ўрни яратилди.

Яна бир далил: ҳозирги кунда вилоятимизда иш билан банд аҳолининг 65 фоизи кичик бизнесда меҳнат қилмоқда, пировардида ялпи ички маҳсулотнинг қарийб 40 фоизи ушбу секторда ишлаб чиқарилаётир.

Президентимизнинг 2006 йил 17 апрелдаги Фармонига биноан, ўтган ярим йил ичида туман ҳокимликлари, микрокредит банклари ҳамда тадбиркорларнинг маблағлари ҳисобига вилоятда янгидан аҳолига ижтимоий хизмат кўрсатувчи 113 та объект ишга туширилди. Табиийки, бу тармоқда шу тарзда юзлаб янги иш ўринлари вужудга келди.

Вилоятимизда шахсий ёрдамчи, деҳқон хўжаликларида чорва молларини кўпайтиришни рағбатлантиришга ҳам катта аҳамият берилмоқда. 241 оила учун тижорат банклари ва иш билан таъминлашга кўмаклашиш давлат жамғармаси ҳисобидан 1,8 миллиард сўм эвазига қорамоллар туҳфа этилди. Айни пайтда, ҳомийларнинг маблағлари ҳисобидан кам таъминланган, эҳтиёжманд оилаларга 804 та қорамол ажратилди.

Ёшлар йилида Президентимиз ва давлатимиз томонидан ёш авлод камолотига ҳамда уларнинг манфаатларини ҳимоялашга ғоятда улкан эътибор кўрсатилаётганлигига яққол гувоҳ бўлиб турибмиз. Фақат гувоҳгина эмасмиз, балки мана шу инсонпарварлик сиёсатининг ушалишига ижтимоий ҳимоя тизими заҳматкашлари ҳам ўзининг муносиб ҳиссасини қўшмоқда. Ўтган ярим йил ичида 23 минг 604 нафар йигит-қиз ишга жойлаштирилди. Уларнинг аксарият қисмини касб-ҳунар коллежлари битирувчилари ташкил этади. Туманларда ва шаҳарларда мавжуд корхоналар ва иш қидириб юрган ёшлар ўртасидаги алоқани янада қулайлаштириш мақсадида «Меҳнат бозори» автоматлаштирилган маълумотлар тизими жорий этилди.

Жараён

Шунингдек, ўтган ярим йилда ногирон ёшлардан 129 нафари касаначилик ва квоталанган иш ўринларига эга бўлдилар.

Бошқармамиз Қуролли Кучлар сафидан кузда бўшатилган 1449 нафар ёшдан 1202 нафарига ўз дид ва табиатларига мувофиқ келадиган иш ўринларини топишга ҳам яқиндан кўмаклашди.

Халқимизга аёнки, ижтимоий ҳимоя деганда, биринчи навбатда хонадонларимиз файзи ва фариштаси бўлган муҳтарам қарияларимизни қадрлаш, уларга эътибор ва ғамхўрликни кучайтиришни тушунамиз. Бу масалага вилоятимизда ҳам катта эътибор қаратилмоқда.

Аввало, жорий йилнинг ўтган ярим йили давомида вилоят бўйича 2116 нафар пенсионер ва ногирон соғломлаштирилди. Улардан 1256 нафари республика меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш тизимидаги сиҳатгоҳларда, 860 нафари эса бошқа сиҳатгоҳларда саломатликларини тиклаб қайтишди.

Маълумки, давлатимиз раҳбарининг «Иш ҳақи, пенсиялар, стипендиялар ва ижтимоий нафақалар миқдорини ошириш тўғрисида»ги 2008 йил 5 мартдаги Фармони асосида мамлакатда мавжуд пенсия ва ижтимоий нафақа олувчиларнинг пенсия миқдорлари қайта ҳисобланди ва тўловга чиқарилди.

Вилоятимизда 2008 йилнинг 1 июль ҳолатига кўра 310 минг 464 нафар пенсия ва нафақа олувчилар истиқомат қилмоқда. Ўтган 6 ой давомида яна 9 минг 70 нафар фуқаро пенсионерлар қаторига қўшилди. Қўшимча ҳужжат тақдим этган 858 нафар пенсионернинг пенсиялари қайта ҳисобланди. Бугунги кунда вилоятда ўртача пенсия миқдори 72 минг 235 сўмни ташкил этади. Бир ойда пенсияларни тўлаш учун 21 миллиард 730 млн. сўм маблағ сарфланмоқда.

Яна битта муҳим ҳолатни тилга олиб ўтиш ўринлидир. Маълумки, 2003 йил 27 мартда Президентимиз томонидан «2003 йилнинг 1 апрелидан бошлаб уй-жой коммунал хизмат ҳақини тўлаш бўйича бериладиган имтиёзлар ўрнига компенсация пули тўловларини жорий этиш тўғрисида»ги Фармон қабул қилинган эди. Ушбу Фармонга асосан, вилоятимизда 49 минг 128 нафар фуқаро компенсация тўловлари билан таъминланмоқда. Жумладан, шу мақсадлар учун уларга ҳар бир ойда 371 млн. 651 минг сўм ижтимоий мадад маблағлари мунтазам ажратиб келинмоқда.

Биз юқорида Самарқанд вилоятида жорий йилнинг атиги ярим йили мобайнида аҳолини ижтимоий муҳофаза этиш билан боғлиқ амалга оширилган чора-тадбирлар ҳамда шу хизмат билан узвий боғлиқ салмоқли ҳажмлардаги айрим моддий-молиявий рақамларни баён этдик. Уларнинг мағзи-моҳиятида ҳаётимизнинг улкан ҳақиқатлари ўз мужассамини топган. Бу ҳақиқат шундан иборат: мустақил ривожланиш йўлидан дадил бораётган Ватанимизда барча нарсадан аввал инсон ва унинг манфаатлари муҳим, деб этироф этилмоқда. Жумладан, ислоҳотлар жараёнида изчил амалга ошириб келинаётган ва қатъий ҳуқуқий асосларга таянган кучли ижтимоий ҳимоя сиёсати ижтимоий тараққиётимизнинг ҳал қилувчи омилларидан бири сифатида ўзида давлатимиз сиёсатининг ва халқимизнинг энг эзгу сифатларини намоён этмоқда, мамлакатимиздаги тинчлик, осойишталик ва ижтимоий барқарорликнинг кафолатига айланмоқда ҳамда юртимиз равнақи ва халқимиз фаровонлигига хизмат қилмоқда.

Ф. ФАЗЛИЕВ,
Самарқанд вилояти меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш бош бошқармаси бошлиғи.

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳамда "Камолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати ҳамкорлигида ташкил этилган "Бунёдкор — 2008" талабалар меҳнат гуруҳи сафидаги минглаб ёшлар айни пайтда мамлакатимиздаги турли идоралар, қурилиш объектларида меҳнат қилмоқда.

Бунёдкор талабалар шижоати

Бундан кўзланган мақсад талабаларнинг ёзги таътил кунларидаги бўш вақтларини мазмунли ўтказиш ва ижтимоий жиҳатдан ҳимоялашдан иборатдир. "Камолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати Тошкент вилояти бўлими ва Тошкент давлат аграр университети ташаббуси билан ташкил этилган гуруҳдаги 300 нафардан зиёд ёшлар ҳам бунёдкорлик ишларида фаол иштирок этмоқда. Яқинда факультетлар ўртасида "Энг яхши меҳнат гуруҳи", "Меҳнат гуруҳининг энг фаол аъзоси", "Биз "Камолот" билан!" каби танловлар ҳам ўтказилиб, ғолиблар тақдирланди.

— Тенгдошларим билан кўп қаватли туражой ва мактаб биноларини таъмирлаш ишларида қатнашяпмиз, — дейди Тошкент давлат аграр университети талабаси Фарҳод Нуралиев. — Энг муҳими, юртимизда амалга оширилаётган кенг кўламли бунёдкорлик ишларига озгина бўлса-да, ҳисса қўшаётганимиздан хурсандмиз.

Шоира БОЙМУРОДОВА.

20) Ўзбекистон Республикасининг 2007 йил 23 июлда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг иқтисодий соҳадаги айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги ЎРҚ — 104-сонли Қонунининг (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг Ахборотномаси, 2007 йил, № 7, 325-модда) 1-моддаси.

63-модда. Қонун ҳужжатларини ушбу Қонунга мувофиқлаштириш

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси:

ҳукумат қарорларини ушбу Қонунга мувофиқлаштирсин;

давлат бошқаруви органлари ушбу Қонунга зид бўлган ўз норматив-ҳуқуқий ҳужжатларини қайта кўриб чиқишлари ва бекор қилишларини таъминласин.

64-модда. Ушбу Қонунни кучга киритиш тартиби

Ушбу Қонун расмий эълон қилинган кундан эътиборан кучга киради.

Бланкалар ва сертификатлар тарзида чиқарилган ҳамда ушбу Қонун кучга кирган санада муомалада бўлган акциялар ва корпоратив облигациялар депозитарийга топширилиши ҳамда қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда ҳужжатсиз шаклга ўтказилиши керак.

Бланкалар ва сертификатлар тарзида чиқарилган ҳамда ушбу Қонун кучга кирган санада муомалада бўлган акциялар ва корпоратив облигацияларга доир битимлар улар депозитарийга топширилганидан кейингина амалга оширилади.

Бланкалар ва сертификатлар тарзида чиқарилган ҳамда акциялар ва корпоратив облигацияларнинг ҳужжатсиз шаклга ўтказилишигача бўлган даврда уларнинг эгалари реестрларини шакллантириш қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органи белгилайдиган тартибда Қимматли қоғозлар марказий депозитарийси томонидан амалга оширилади.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
2008 йил 22 июль
№ ЎРҚ — 163

48

Буклаш чизиғи

Ўзбекистон Республикасининг
ҚОНУНИ

Қимматли қоғозлар бозори тўғрисида

«Халқ сўзи» ва «Народное слово» газеталари
2008 йил

Қирқиш чизиғи

унинг депо ҳисобварағига тегишли кирим ёзуви белгиланган тартибда киритилган пайтдан эътиборан ўтади ва қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда депозитарий томонидан бериладиган депо ҳисобварағидан кўчирма билан тасдиқланади.

Эгасининг номи ёзилган ҳужжатли қимматли қоғозга бўлган мулк ҳуқуқи олувчига қимматли қоғоз бланкасига белгиланган тартибда тегишли ёзув киритилган пайтдан эътиборан ўтади.

Тақдим этувчига тегишли ҳужжатли қимматли қоғозга бўлган мулк ҳуқуқи олувчига қимматли қоғоз бланкаси берилган пайтда, қимматли қоғоз бланкасини сақлаш ва унга бўлган ҳуқуқларни ҳисобга олиш депозитарийда амалга оширилган ҳолда эса олувчининг депо ҳисобварағи бўйича кирим ёзуви амалга оширилган пайтда ўтади.

Қимматли қоғоз билан тасдиқланадиган ҳуқуқлар ушбу қимматли қоғозга бўлган ҳуқуқлар ўтган пайтдан эътиборан олувчига ўтади.

33-модда. Қимматли қоғозлар марказий депозитарийси

Қимматли қоғозлар марказий депозитарийси давлат унитар корхонаси шаклида ташкил этилади ҳамда фаолиятини хизматлар кўрсатишдан олинган даромадлар ва бошқа тушумлар ҳисобидан амалга оширади.

Қимматли қоғозлар марказий депозитарийси хизматлари учун тарифларнинг миқдорлари Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги билан келишилган ҳолда қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органи томонидан тасдиқланади.

34-модда. Қимматли қоғозлар марказий депозитарийсининг мутлақ вазифалари

Қимматли қоғозлар марказий депозитарийсининг мутлақ вазифалари қуйидагилардан иборат:

эмиссиявий қимматли қоғозларни ҳисобга қўйиш, давлат эмиссиявий қимматли қоғозлари бундан мустасно;

эмиссиявий ҳужжатсиз қимматли қоғозларни сақлаш, давлат эмиссиявий ҳужжатсиз қимматли қоғозлари бундан мустасно;

марказий рўйхатдан ўтказувчи сифатида акциялар эгаларининг реестрларини ва корпоратив облигациялар эгаларининг реестрларини юритиш;

давлатнинг унга сақлаш учун топширилган қимматли

24

Буклаш чизиғи

қоғозларга бўлган ҳуқуқларини, шунингдек қимматли қоғозларни бошқариш бўйича давлат ваколат берган шахсларнинг қимматли қоғозларга бўлган ҳуқуқларини ҳисобга олиш;

депозитарийларнинг вакиллик ҳисобварақларини юритиш;

ўзида сақланаётган биржа савдоси ва биржадан ташқари савдо иштирокчиларининг қимматли қоғозлари савдога қўйилишидан олдин уларнинг мавжудлиги ҳамда ҳақиқийлигини тасдиқлаш;

ўзида сақланаётган қимматли қоғозлар савдода тузилган битимлар бўйича биржа савдоси ва биржадан ташқари савдо иштирокчиларига етказиб берилишини таъминлаш;

эмиссиявий қимматли қоғозлар чиқарилганлигини тасдиқловчи ҳужжатларни сақлаш, давлат эмиссиявий қимматли қоғозлари бундан мустасно;

Ўзбекистон Республикасининг норезидентлари томонидан чиқарилган, Ўзбекистон Республикаси ҳудудида муомалага киритилган қимматли қоғозларни ҳисобга олиш;

Ўзбекистон Республикасининг резидентлари томонидан чиқарилган, Ўзбекистон Республикаси ҳудудидан ташқарида муомалага киритилган қимматли қоғозларни ҳисобга олиш;

инвестиция фондлари томонидан чиқарилган ва уларга тегишли қимматли қоғозларга бўлган ҳуқуқларни ҳисобга олиш;

Депозитарийлар депонентларининг ягона базасини юритиш;

депозитарийларда депо ҳисобварақлари бўйича эмиссиявий қимматли қоғозлар (давлат эмиссиявий қимматли қоғозлари бундан мустасно) ҳаракати тўғрисидаги ахборотни тўплаш ва тизимлаштириш.

35-модда. Қимматли қоғозлар марказий депозитарийсининг марказий рўйхатдан ўтказувчи вазифасини бажаришдаги ҳуқуқ ва мажбуриятлари

Қимматли қоғозлар марказий депозитарийси марказий рўйхатдан ўтказувчи вазифасини бажараётганда қимматли қоғозларнинг номинал сақловчиларидан акциялар эгалари реестрларини ва корпоратив облигациялар эгалари реестр-

25

Қирқиш чизиғи

катлари (ҳаракатсизлиги) устидан суд тартибида шикоят қилиниши мумкин.

9-боб. Якунловчи қоидалар

58-модда. Инвесторнинг таваккалчилиги

Инвестициялаш объекти сифатида қимматли қоғозларни танлаш ва бу танловнинг тегишли оқибатлари инвесторнинг таваккалчилигидир.

59-модда. Қимматли қоғозлар бўйича даъво муддатлари

Эмитент ва қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органи томонидан қабул қилинган, эмиссиявий қимматли қоғозларни чиқариш билан боғлиқ бўлган қарорларни ҳақиқий эмас деб топиш, эмиссиявий қимматли қоғозларнинг чиқарилишини, эмиссиявий қимматли қоғозларни жойлаштириш жараёнида тузилган битимларни ҳақиқий эмас деб топиш учун даъво муддати эмиссиявий қимматли қоғозларнинг чиқарилишини жойлаштириш муддати тугаган пайтдан эътиборан бир йилни ташкил этади.

Вексель сақловчининг индоссантларга қарши ва вексель берувчига қарши талаблари бўйича даъво муддати белгиланган муддатда амалга оширилган протест кунидан эътиборан ёки чиқимларсиз оборот тўғрисида шартлашилган тақдирда, тўлов муддати кунидан эътиборан бир йилни ташкил этади.

Индоссантларнинг бир-бирига ва вексель берувчига талаблари бўйича даъво муддати индоссант векселни тўлаган кундан эътиборан ёки унга нисбатан даъво тақдим этилган кундан эътиборан олти ойни ташкил этади.

Ушбу модданинг биринчи — учинчи қисмларида назарда тутилмаган бошқа ҳолларда, шунингдек бошқа қимматли қоғозлар бўйича даъво муддатлари қонунга мувофиқ белгиланади.

60-модда. Низоларни ҳал этиш

Қимматли қоғозлар бозори соҳасидаги низолар қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда ҳал этилади.

44

Буклаш чизиғи

датда қатъий белгиланган нархда сотиб олиш ҳуқуқини тасдиқловчи эмиссиявий қимматли қоғоз;

Ўзбекистон Республикасининг ғазна мажбуриятлари — эмиссиявий қимматли қоғозлар эгалари Ўзбекистон Республикасининг Давлат бюджетига пул маблағлари киритганликларини тасдиқловчи ва бу қимматли қоғозларга эгалик қилишнинг бутун муддати мобайнида қатъий белгиланган даромад олиш ҳуқуқини берувчи эмиссиявий қимматли қоғозлар;

қимматли қоғозлар — ҳужжатлар бўлиб, улар бу ҳужжатларни чиқарган юридик шахс билан уларнинг эгаси ўртасидаги мулкий ҳуқуқларни ёки қарз муносабатларини тасдиқлайди, дивидендлар ёки фоизлар тарзида даромад тўлашни ҳамда ушбу ҳужжатлардан келиб чиқадиган ҳуқуқларни бошқа шахсларга ўтказиш имкониятини назарда тутади. Қимматли қоғозларнинг қиймати Ўзбекистон Республикаси миллий валютасида ифодаланади;

қимматли қоғозлар бозори — юридик ва жисмоний шахсларнинг қимматли қоғозларни чиқариш, жойлаштириш ва уларнинг муомаласи билан боғлиқ муносабатлари тизими;

қимматли қоғозлар бозори иштирокчилари — қимматли қоғозлар эмитентлари, қимматли қоғозларнинг эгалари, инвесторлар, қимматли қоғозлар бозорининг профессионал иштирокчилари, шунингдек қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда биржалар;

қимматли қоғозлар бозорининг профессионал иштирокчиси — қимматли қоғозлар бозорида профессионал фаолиятни амалга оширувчи юридик шахс;

қимматли қоғозлар бозори профессионал иштирокчисининг мижози (мижоз) — депонент ёки қимматли қоғозлар бозори профессионал иштирокчисининг хизматларидан фойдаланувчи бошқа шахс;

қимматли қоғозлар бозорида профессионал фаолият — қимматли қоғозларни чиқариш, жойлаштириш ва уларнинг муомаласи билан боғлиқ хизматлар кўрсатиш бўйича лицензияланадиган фаолият тури;

қимматли қоғозларга доир битимлар — қимматли қоғозлар олди-сотдиси, уларни ҳадя қилиш, мерос қилиб олиш, уларни устав фондига киритиш ва қимматли қоғозларнинг эгаси алмашувига олиб келадиган бошқа актлар, шунингдек қимматли қоғозлар гарови;

қимматли қоғозларга доир фьючерс — ўзида на-

5

Қирқиш чизиғи

ҳар бир депонентга тегишли қимматли қоғозларнинг сони ва номинал қийматини ҳисобга олиб бориши;

қимматли қоғозларга мажбуриятлар юклатилганлиги, шунингдек уларнинг тугатилганлиги фактлари ҳисобини юритиши;

депо ҳисобварақлари ҳолатига ўзгартишлар киритишга асос бўлувчи бирламчи ҳужжатларни ва депозитар операциялар бўйича ҳужжатларни ўз архивида сақлаши;

депо ҳисобварақлари бўйича операцияларни депонентларнинг ёки улар ваколат берган шахсларнинг ёзма топшириқлари асосида амалга ошириши, қонун ҳужжатларида назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно;

депонентнинг қимматли қоғозларга бўлган мулк ҳуқуқи ва бошқа ашёвий ҳуқуқларини депо ҳисобварағидан тегишли кўчирма бериш орқали тасдиқлаши;

депо ҳисобварақлари бўйича эмиссиявий қимматли қоғозларнинг мавжудлиги ва ҳаракати, уларнинг ҳолати тўғрисидаги ахборотнинг махфийлигини таъминлаши, қонун ҳужжатларида назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно;

қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда депо ҳисобварағи бўйича операцияларни қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органи, монополияга қарши давлат органи, шунингдек суднинг, суриштирув ва тергов органларининг қарорлари асосида тугатиши;

ўз фаолиятига тааллуқли маълумотларни қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органининг, давлат солиқ хизмати органининг, монополияга қарши давлат органининг, шунингдек суднинг, суриштирув ва тергов органларининг талабларига биноан қонун ҳужжатларида белгиланган доирада ва тартибда тақдим этиши;

ўзи етказган зарарларнинг ўрнини суғурта қилиш, махсус фондлар ташкил этиш орқали ёки қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа усул билан қоплаш имкониятини назарда тутиши шарт.

Қимматли қоғозларни номинал сақловчи вазифасини бажараётганда депозитарий ушбу модданинг тўртинчи қисмида назарда тутилган мажбуриятлар билан бир қаторда:

Қимматли қоғозлар марказий депозитарийсининг талабига биноан қимматли қоғозлар эгаларининг реестрини шакллантириш учун қимматли қоғозларнинг эгалари тўғрисидаги зарур маълумотларни тақдим этиши;

20

Буклаш чизиғи

бўлса, тегишли изоҳлари билан;

эмитентнинг кузатув кенгаши ва ижроия органи таркибига кирувчи шахслар рўйхати, эмитент акцияларининг уларга тегишли миқдори (устав фондидаги улушлари миқдори);

эмитент филиаллари ва ваколатхоналарининг, шўъба ва тобе жамиятларининг жойлашган ери (почта манзили) кўрсатилган ҳолдаги рўйхати;

эмитент аффилланган шахсларининг уларга тегишли акциялар миқдори ва типлари кўрсатилган рўйхати;

ходимларнинг охирги уч йилдаги ўртача йиллик сони;

охирги уч йилда муомалага чиқарилган қимматли қоғозлар, уларнинг чиқарилиш ҳажми ва мақсади, улар бўйича ҳисобланган ва эмитент томонидан тўланган дивидендлар (фоизлар) тўғрисидаги маълумотлар;

охирги уч йилда эмитентга нисбатан қўлланилган санкциялар ва эмитент судда жавобгар ёки даъвогар сифатида иштирок этаётган ишлар тўғрисидаги маълумотлар;

қимматли қоғозларни чиқариш тўғрисидаги қарорга мувофиқ қимматли қоғозларни чиқариш ва жойлаштириш шартлари.

Эмитентнинг ҳар чораклик ҳисоботида қуйидагилар кўрсатилиши керак:

эмитентнинг тўлиқ ва қисқартирилган номи, унинг жойлашган ери (почта манзили), банк реквизитлари, рўйхатдан ўтказувчи орган, давлат статистикаси ва солиқ хизмати органлари томонидан берилган рўйхатдан ўтказиш ва идентификация рақамлари;

тегишли чорак юзасидан бухгалтерия баланси ва молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисобот.

Эмитентнинг йиллик ҳисоботида қуйидагилар кўрсатилиши керак:

эмитентнинг тўлиқ ва қисқартирилган номи, унинг жойлашган ери (почта манзили), банк реквизитлари, рўйхатдан ўтказувчи орган, давлат статистикаси ва солиқ хизмати органлари томонидан берилган рўйхатдан ўтказиш ва идентификация рақамлари;

ўтган йилдаги хўжалик фаолияти натижалари ҳақидаги ахборот;

мансабдор шахсларнинг шахсий таркибидаги ўзгаришларнинг асослари;

тегишли йил юзасидан бухгалтерия баланси ва молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисобот;

аудиторлик ташкилоти хулосасининг нусхаси;

29

Қирқиш чизиғи

8-боб. Қимматли қоғозлар бозори иштирокчиларининг ҳуқуқлари, мажбуриятлари ва жавобгарлиги

53-модда. Қимматли қоғозлар бозори иштирокчиларининг ҳуқуқлари ва мажбуриятлари

Қимматли қоғозлар бозори иштирокчилари қуйидаги ҳуқуқларга эга:

қимматли қоғозлар бозоридаги ўз таваккалчиликларини суғурта қилиш;

қимматли қоғозлар бозорининг профессионал иштирокчилари тўғрисида, қимматли қоғозларнинг эмиссиясини тўхтатиб қўйишга, қимматли қоғозлар бозоридаги профессионал фаолиятни амалга оширишга доир лицензияларнинг амал қилишини тўхтатиб туриш, тугатиш ва уларни бекор қилишга доир барча ҳоллар ҳақида, қимматли қоғозлар бозорининг профессионал иштирокчилари ва эмитентлар томонидан содир этилган ҳуқуқбузарликлар тўғрисида, шунингдек қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органининг даъво аризалари бўйича эмитентларга ёки қимматли қоғозлар бозорининг профессионал иштирокчиларига нисбатан чиқарилган суд қарорлари ҳақида қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органидан ахборот олиш;

давлат органларига аризалар, таклифлар ва шикоятлар билан мурожаат қилиш;

қимматли қоғозлар бозорида ўз ҳуқуқлари бузилганлиги тўғрисидаги ва етказилган зарарларнинг ўрнини қоплаш ҳақидаги даъво аризаси билан судга мурожаат қилиш.

Инвесторлар ва қимматли қоғозлар эгалари, ушбу модданинг биринчи қисмида назарда тутилган ҳуқуқлардан ташқари:

қимматли қоғозларнинг чиқарилиши рўйхатдан ўтказилганлиги тўғрисидаги, эмитентнинг жорий молиявий ҳолати ва уни ривожлантириш истиқболлари ҳақидаги ахборотни тақдим этишни эмитентдан талаб қилишга;

пул ва бошқа тўлов воситалари, мол-мулк билан, шунингдек пул қийматига эга бўлган ҳуқуқлар (шу жумладан, мулкий ҳуқуқлар) асосида қимматли қоғозларга қонун ҳужжатларида ва эмитентнинг таъсис ҳужжатларида белгиланган тартибда инвестицияларни амалга оширишга;

40

Буклаш чизиғи

қимматли қоғозлар эмиссия рисоласи;

бланка намунаси (ҳужжатли шаклдаги эмиссиявий қимматли қоғозлар чиқарилган тақдирда);

рўйхати қонун ҳужжатларида белгиланадиган бошқа ҳужжатлар.

Қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органи эмиссиявий қимматли қоғозларнинг чиқарилишини рўйхатдан ўтказиш учун тақдим этилган ҳужжатлар олинган санадан эътиборан ўттиз кун ичида давлат рўйхатидан ўтказиши ёки эмиссиявий қимматли қоғозларнинг чиқарилишини давлат рўйхатидан ўтказишни рад этиш тўғрисида асослантирилган қарор қабул қилиши шарт.

Эмиссиявий қимматли қоғозларнинг чиқарилиши давлат рўйхатидан ўтказилаётганида эмиссиявий қимматли қоғозларни чиқариш тўғрисидаги қарорнинг ҳар бир нусхасида эмиссиявий қимматли қоғозларнинг чиқарилиши давлат рўйхатидан ўтказилганлиги тўғрисида белги қўйилади ва эмиссиявий қимматли қоғозларнинг чиқарилишига берилган рўйхатдан ўтказилганлик рақами кўрсатилади.

Эмиссиявий қимматли қоғозлар чиқарилишини давлат рўйхатидан ўтказиш учун тақдим этиладиган ҳужжатларнинг тўғрилиги учун жавобгарлик эмитент зиммасида бўлади.

7-модда. Эмиссиявий қимматли қоғозларнинг чиқарилишини давлат рўйхатидан ўтказишни рад этиш

Эмиссиявий қимматли қоғозларнинг чиқарилишини давлат рўйхатидан ўтказишни рад этиш учун қуйидагилар асос бўлади:

эмиссиявий қимматли қоғозларнинг чиқарилишини давлат рўйхатидан ўтказиш учун тақдим этилган ҳужжатларнинг ҳамда улардаги маълумотларнинг қимматли қоғозлар бозори тўғрисидаги қонун ҳужжатлари талабларига номувофиқлиги;

эмиссиявий қимматли қоғозларни чиқариш тўғрисида қарор қабул қилиш тартибига эмитент томонидан риоя этилмаганлиги;

қимматли қоғозлар бозори тўғрисидаги қонун ҳужжатларида назарда тутилган йиғимларнинг тўланмаганлиги;

эмиссиявий қимматли қоғозлар чиқаришни амалга ошираётган юридик шахсда уларни чиқариш ҳуқуқининг йўқлиги.

9

Қирқиш чизиғи

қуйидагилар сифатида амалга оширилади:

инвестиция воситачиси (брокери, дилери);

инвестиция маслаҳатчиси;

инвестиция фонди;

инвестиция активларини ишончли бошқарувчи;

депозитарий;

ҳисоб-китоб — клиринг палатаси;

трансфер-агент;

қимматли қоғозларнинг биржадан ташқари савдоси ташкилотчиси.

Лицензия талабгорига унинг аризасига биноан қимматли қоғозлар бозоридаги профессионал фаолиятни амалга ошириш учун ёки мазкур фаолият турининг қисмлари учун лицензия берилиши мумкин. Қимматли қоғозлар бозоридаги профессионал фаолиятни амалга ошириш учун лицензия қимматли қоғозлар бозорида профессионал фаолиятни бирга қўшиб олиб бориш учун белгиланган чеклашлар ҳисобга олинган ҳолда берилади.

Фақат қимматли қоғозлар бозори мутахассисининг малака гувоҳномаси бўлган камида икки ходимга эга юридик шахслар (инвестиция фонди бундан мустасно) қимматли қоғозлар бозорининг профессионал иштирокчилари бўлиши мумкин. Қимматли қоғозлар бозори мутахассисининг малака гувоҳномаси уч йил муддатга берилади.

Қимматли қоғозлар бозорида профессионал фаолиятни амалга оширувчи юридик шахсларнинг ташкил этилиши, фаолияти, қайта ташкил этилиши ва тугатилиши тартиби қонун ҳужжатларида белгиланади.

20-модда. Қимматли қоғозлар бозорида профессионал фаолиятни бирга қўшиб олиб боришга доир чеклашлар

Инвестиция фондининг фаолияти бошқа турдаги фаолият билан бирга қўшиб олиб борилиши мумкин эмас.

Депозитарийнинг профессионал фаолиятини бирга қўшиб олиб борувчи трансфер-агент инвестиция воситачисининг профессионал фаолиятини амалга оширишга ҳақли эмас.

Профессионал фаолиятни бирга қўшиб олиб бориш ва қимматли қоғозлар бўйича операцияларни ўтказишга доир қўшимча чекловлар қимматли қоғозлар бозорини тартиб-

16

Буклаш чизиғи

41-модда. Қимматли қоғозлар савдоси ташкилотчисининг ахборотни ошкор қилиши

Қимматли қоғозлар савдоси ташкилотчиси, қимматли қоғозлар мулкдори ёки қимматли қоғозларга бўлган мулкий ҳуқуқ эгаси бундан мустасно:

савдода битимлар тузиш қоидаларини;

савдога қўйишга рухсат берилган қимматли қоғозлар рўйхатини;

қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа ахборотни ошкор қилади.

Савдо ташкилотчиси қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органининг талабига биноан инвесторларнинг аризаларини, таклифларини ва шикоятларини кўриб чиқиш якунлари ҳақида ахборот тақдим этади.

42-модда. Қимматли қоғозлар эгасининг ахборотни ошкор қилиши

Қимматли қоғозлар эгаси битим тузиш натижасида эмитент қимматли қоғозлари ҳар қандай турининг 35 ёки ундан ортиқ фоизига эгалик қила бошласа, ушбу ахборотни қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда мазкур битим тузилган санадан эътиборан беш кун ичида ошкор этиши шарт.

43-модда. Инвесторнинг ахборотни ошкор қилиши

Инвестор мустақил равишда ва (ёки) аффилланган шахслар билан биргаликда бир ёки бир нечта битим тузиш натижасида очиқ акциядорлик жамияти акцияларининг мазкур очиқ акциядорлик жамияти устав фондининг жами 15 ва ундан ортиқ фоизини ташкил этувчи акциялар пакетини олиш нияти борлиги ҳақидаги ахборотни қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда ошкор қилиши шарт.

44-модда. Қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органининг ахборотни ошкор қилиши

Қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органи инвесторларни оммавий ахборот воситалари ва (ёки) ўзи ташкил қилган электрон ахборот-маълумот тизимлари орқали қуйидагилар ҳақида хабардор қилиши шарт:

33

ларини шакллантириш учун зарур маълумотларни сўраш ва олиш ҳуқуқига эга.

Қимматли қоғозлар марказий депозитарийси марказий рўйхатдан ўтказувчи вазифасини бажараётганда қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа ҳуқуқларга ҳам эга бўлиши мумкин.

Қимматли қоғозлар марказий депозитарийси марказий рўйхатдан ўтказувчи вазифасини бажараётганда:

акциялар эгаларининг ва корпоратив облигациялар эгаларининг белгиланган санадаги ҳолатга кўра шакллантирилган реестрларини сақлаши;

акциялар эгаларининг ва корпоратив облигациялар эгаларининг реестрларидаги мавжуд ахборотни ушбу Қонунга мувофиқ тақдим этиши;

акциялар эгаларининг ва корпоратив облигациялар эгаларининг реестрларидаги мавжуд ахборотнинг махфийлигини таъминлаши шарт.

Қимматли қоғозлар марказий депозитарийси марказий рўйхатдан ўтказувчи вазифасини бажараётганда қонун ҳужжатларига мувофиқ унинг зиммасида бошқа мажбуриятлар ҳам бўлиши мумкин.

36-модда. Депонентнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари

Депонент қуйидаги ҳуқуқларга эга:

депозитарийда ўз депо ҳисобварағидаги қимматли қоғозларни қонун ҳужжатларида белгиланган доирада ва тартибда тасарруф этиш;

депозитарийга ўз депо ҳисобварағи бўйича операцияларни амалга ошириш юзасидан топшириқлар бериш (учинчи шахслар олдида мажбуриятлар юклатилган қимматли қоғозларни қимматли қоғозларга мажбуриятлар юклатиш тугаганлигини тасдиқловчи ҳужжатларни тақдим этмасдан ўтказишга доир фармойиш бундан мустасно), сўров киритиш, топшириқлар бажарилганлиги тўғрисида ҳисобот талаб қилиш;

ўзига тегишли ҳужжатли қимматли қоғозларни сақлаш ҳамда ҳужжатли ва ҳужжатсиз қимматли қоғозларга бўлган мулк ҳуқуқини ва бошқа ашёвий ҳуқуқларни ҳисобга олишни депозитарийга топшириш;

шартнома шартларига мувофиқ ўз депо ҳисобварағининг ҳолати ҳақида кўчирма олиш ва ўз депо ҳисобварағи бўйича депозитарий томонидан ўтказилган операция-

Қимматли қоғозларнинг биржадан ташқари савдоси ташкилотчиси фаолиятини амалга ошириш тартиби қонун ҳужжатларида белгиланади.

29-модда. Қимматли қоғозлар бозоридаги операцияларни ва битимларни ҳисобга олиш

Қимматли қоғозлар бозорининг профессионал иштирокчиси қимматли қоғозлар бозорида ўзи амалга ошираётган барча операциялар ва битимлар ҳисобини юритади, уларни ҳисобга олишга доир ҳужжатларнинг қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда сақланишини таъминлайди.

30-модда. Қимматли қоғозлар бозори профессионал иштирокчиси ва унинг мижози муносабатлари

Қимматли қоғозлар бозори профессионал иштирокчиси ва унинг мижози муносабатлари қонун ҳужжатлари ҳамда шартнома билан тартибга солинади.

Мижозлар ҳисобидан битимлар тузиш мижозлар билан тузилган шартномалар асосида фақат брокерлар ва инвестиция активларини ишончли бошқарувчилар томонидан амалга оширилиши мумкин.

5-боб. Қимматли қоғозларга бўлган ҳуқуқларни ҳисобга олиш

31-модда. Қимматли қоғозларга бўлган ҳуқуқларни ҳисобга олишни ташкил этиш

Қимматли қоғозларга бўлган ҳуқуқларни ҳисобга олишни депозитарийлар амалга оширади, қонун ҳужжатларида назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно.

Депозитарийлар ўз депонентларининг ҳисобварақларида уларнинг Қимматли қоғозлар марказий депозитарийсидаги вакиллик ҳисобварақларида жамлаб ҳисобга олиб бориладиган ҳужжатсиз қимматли қоғозларга бўлган ҳуқуқлари ҳисобини юритади, шунингдек ҳужжатли қимматли қоғозларни сақлайди ва уларга бўлган ҳуқуқларни ҳисобга олади.

32-модда. Қимматли қоғозларга бўлган ҳуқуқларнинг олувчига ўтиши

Ҳужжатсиз қимматли қоғозга бўлган ҳуқуқлар олувчига

Ўзбекистон Республикасининг

ҚОНУНИ

Қимматли қоғозлар бозори тўғрисида

Қонунчилик палатаси томонидан 2008 йил 13 февралда қабул қилинган

Сенат томонидан 2008 йил 27 июнда маъқулланган

1-боб. Умумий қоидалар

1-модда. Ушбу Қонуннинг мақсади ва қўлланиш соҳаси

Ушбу Қонуннинг мақсади қимматли қоғозлар бозори соҳасидаги муносабатларни тартибга солишдан иборат.

Ушбу Қонун қуйидаги қимматли қоғозларга нисбатан амал қилади: акциялар, облигациялар, ғазна мажбуриятлари, депозит сертификатлари, қимматли қоғозлар ҳосилалари ва векселлар.

2-модда. Қимматли қоғозлар бозори тўғрисидаги қонун ҳужжатлари

Қимматли қоғозлар бозори тўғрисидаги қонун ҳужжатлари ушбу Қонун ва бошқа қонун ҳужжатларидан иборатдир.

Агар Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномасида Ўзбекистон Республикасининг қимматли қоғозлар бозори тўғрисидаги қонун ҳужжатларида назарда тутилганидан бошқача қоидалар белгиланган бўлса, халқаро шартнома қоидалари қўлланилади.

3-модда. Асосий тушунчалар

Ушбу Қонунда қуйидаги асосий тушунчалар қўлланилади:

акция — ўз эгасининг акциядорлик жамияти фойдасининг бир қисмини дивидендлар тарзида олишга, акциядорлик жамиятини бошқаришда иштирок этишга ва у тугатилганидан кейин қоладиган мол-мулкнинг бир қисмига бўлган ҳуқуқини тасдиқловчи, амал қилиш муддати белги-

йил 30 августда қабул қилинган «Қимматли қоғозлар бозорида инвесторларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини амалга киритиш ҳақида»ги 263 — II-сонли Қарори (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 2001 йил, № 9–10, 174-модда);

15) Ўзбекистон Республикасининг 2002 йил 13 декабрда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги 447 — II-сонли Қонунининг (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 2003 йил, № 1, 8-модда) IV, X ва XX бўлимлари;

16) Ўзбекистон Республикасининг 2004 йил 27 августда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги 671 — II-сонли Қонунининг (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 2004 йил, № 9, 171-модда) III бўлими;

17) Ўзбекистон Республикасининг 2005 йил 22 сентябрда қабул қилинган «Тадбиркорлик субъектларининг фаолияти тартибга солиниши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги ЎРҚ — 7-сонли Қонунининг (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг Ахборотномаси, 2005 йил, № 9, 311-модда) 2-моддаси;

18) Ўзбекистон Республикасининг 2005 йил 19 декабрда қабул қилинган «Баъзи давлат бошқарув органларининг қайта ташкил этилганлиги муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартишлар киритиш тўғрисида»ги ЎРҚ — 14-сонли Қонунининг (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг Ахборотномаси, 2005 йил, № 12, 413-модда) 2-моддаси;

19) Ўзбекистон Республикасининг 2006 йил 10 октябрда қабул қилинган «Тадбиркорлик субъектларини ҳуқуқий ҳимоя қилиш тизими такомиллаштирилганлиги ҳамда уларнинг молиявий жавобгарлиги эркинлаштирилганлиги муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги ЎРҚ — 59-сонли Қонунининг (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг Ахборотномаси, 2006 йил, № 10, 536-модда) 10 ва 30-моддалари;

қўшимча чиқарилган қимматли қоғозлар ҳақидаги асосий маълумотлар;

ҳисобот йилида эмитентнинг фаолиятидаги муҳим фактлар.

Эмитентнинг фаолиятидаги муҳим фактлар қуйидагилардир:

эмитентнинг номи ёки жойлашган ери (почта манзили) ўзгарганлиги;

эмитент фаолиятининг қайта ташкил этилганлиги, тўхтатиб турилганлиги ёки тугатилганлиги;

эмитентнинг олий бошқарув органи томонидан қабул қилинган қарорлар;

қимматли қоғозларга бўлган ҳуқуқларнинг ўзгарганлиги;

мансабдор шахслар шахсий таркибидаги ўзгаришлар;

эмитентнинг филиаллари ва ваколатхоналари, шўъба ва тобе жамиятлари рўйхатидаги ўзгаришлар;

эмитентнинг мол-мулки, банк ҳисобварақлари хатланганлиги, эмитентга нисбатан унинг активлари қийматининг 10 фоизидан ортиқ миқдорда даъво қўзғатилганлиги;

эмитент устав фондининг ёки асосий ва айланма маблағлари суммасининг 50 фоизидан ортиқ миқдорда кредит олинганлиги;

активларнинг қиймати бир марта 10 фоиздан ортиқроқ миқдорда кўпайганлиги ёки камайганлиги;

миқдори ёки мол-мулкининг қиймати битим тузилган санадаги ҳолатга кўра эмитент активларининг 10 фоизидан ортиғини ташкил этадиган эмитентнинг бир марталик битимлари;

эмитент томонидан ҳисобот йилида тузилган йирик битимлар ва манфаатдор шахслар билан тузилган битимлар рўйхати;

эмитент фаолиятнинг айрим турларини амалга ошириш учун лицензия олганлиги ёки лицензия бекор қилинганлиги, лицензиянинг амал қилиши тўхтатиб турилганлиги ёки тугатилганлиги;

қимматли қоғозлар чиқарилганлиги, уларнинг чиқарилиши тўхтатиб турилганлиги ва чиқарилиши қайта тиклланганлиги, қимматли қоғозларнинг чиқарилиши амалга ошмаган ёки ҳақиқий эмас деб топилганлиги;

эмитент қайси юридик шахслар акцияларининг (улушларининг, пайларининг) 10 ва ундан ортиқ фоизига эгалик қилаётган бўлса, ўша юридик шахсларнинг рўйхатидаги ўзгаришлар;

тиб чиқариш қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органи билан келишилган ҳолда амалга оширилади.

Қимматли қоғозлар бозоридаги профессионал фаолиятни амалга ошириш учун инвестиция фондига берилган лицензиянинг амал қилишини тугатиш ёки уни бекор қилиш инвестиция фондининг белгиланган тартибда тугатилишига олиб келади.

24-модда. Инвестиция активларини ишончли бошқарувчининг фаолияти

Юридик шахснинг — ишончли бошқарувчининг унга эгалик қилиш учун топширилган ва бошқа шахсга тегишли бўлган:

қимматли қоғозларни, шу жумладан инвестиция активларини бошқариш жараёнида олинадиган қимматли қоғозларни;

қимматли қоғозларга инвестиция қилиш учун мўлжалланган ва инвестиция активларини бошқариш жараёнида олинадиган пул маблағларини шу шахснинг ёки у кўрсатган шахснинг манфаатларини кўзлаб, ўз номидан ишончли бошқарувни белгиланган муддат мобайнида амалга ошириши инвестиция активларини бошқариш бўйича фаолиятдир.

25-модда. Депозитарий фаолияти

Қимматли қоғозларни сақлаш, уларга бўлган ҳуқуқларни ҳисобга олиш ва тасдиқлаш бўйича хизматлар кўрсатувчи юридик шахс депозитарийдир.

Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги депозитарийлар тизими Қимматли қоғозлар марказий депозитарийсини ва Қимматли қоғозлар марказий депозитарийсида вакиллик ҳисобварақларини очган депозитарийларни ўз ичига олади.

Депозитарийлар тизимида қимматли қоғозлар ҳаракати қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда тасдиқланадиган депозитар операциялар стандартларига мувофиқ амалга оширилади.

Депозитарийлар:

манфаатдор шахсларнинг қимматли қоғозларни депозитарийда сақлаш ва ҳисобга олиш қоидалари билан танишиб чиқишлари имкониятини таъминлаши;

сақлаш учун қабул қилиб олинган қимматли қоғозларнинг бут сақланишини таъминлаши;

зарда тутилган муддатда муайян миқдордаги қимматли қоғозларни қатъий белгиланган нархда сотиб олиш ёки сотиш мажбуриятини тасдиқловчи эмиссиявий қимматли қоғоз;

қимматли қоғозларни жойлаштириш — қимматли қоғозларни битимлар тузиш орқали уларнинг дастлабки эгаларига бериш;

Қимматли қоғозлар марказий депозитарийси — депозитарийларда депо ҳисобварақлари бўйича эмиссиявий қимматли қоғозларни сақлаш, бундай қимматли қоғозларга бўлган ҳуқуқларни ҳисобга олиш ва эмиссиявий қимматли қоғозлар ҳаракати ягона тизимини таъминловчи давлат депозитарийси;

қимматли қоғозларнинг муомаласи — қимматли қоғозларни сотиб олиш ва сотиш, шунингдек қонун ҳужжатларида назарда тутилган, қимматли қоғозларнинг эгаси алмашувига олиб келадиган бошқа ҳаракатлар;

қимматли қоғозларни номинал сақловчи — қимматли қоғозлар эгаларининг реестрида рўйхатдан ўтказилган, қимматли қоғозларнинг эгаси бўлмаган ҳолда бошқа шахснинг (қимматли қоғозлар эгасининг ёки у вакил қилган шахснинг) топшириғига биноан қимматли қоғозларни сақлаш, ҳисобга олиш ва уларга бўлган ҳуқуқларни тасдиқлашни амалга оширувчи депозитарий;

қимматли қоғозларни чиқариш — юридик шахснинг фуқаролик ҳуқуқларининг объекти сифатида қимматли қоғозлар пайдо бўлишига қаратилган ҳаракатлари;

қимматли қоғозлар эгаси — қимматли қоғозлар ўзига мулк ҳуқуқи ёки бошқа ашёвий ҳуқуқ асосида тегишли бўлган юридик ёки жисмоний шахс;

қимматли қоғозлар эгалари реестри — рўйхатдан ўтказилган қимматли қоғозлар эгаларининг белгиланган санадаги ҳолатга кўра шакллантирилган, уларга қарашли эгасининг номи ёзилган қимматли қоғозларнинг номи, миқдори, номинал қиймати ва тоифаси, шунингдек реестрда рўйхатдан ўтказилган шахсларга ахборотни юбориш имкониятини берадиган маълумотлар кўрсатилган рўйхати;

қимматли қоғозлар эмиссияси — эмиссиявий қимматли қоғозларни чиқариш ва жойлаштириш;

қимматли қоғозлар эмиссия рисоласи — эмитент ва у чиқарадиган қимматли қоғозлар тўғрисидаги маълумотларни, шунингдек инвесторнинг қимматли қоғоз-

эмитентлар томонидан қимматли қоғозларни чиқаришнинг белгиланган тартибини инвесторларга зарар етказилишига олиб келган тарзда бузганлик учун — қимматли қоғозларни чиқариш ҳажмининг 5 фоизи миқдорида, бироқ энг кам иш ҳақининг юз бараваридан кўп бўлмаган миқдорда;

қимматли қоғозларга доир битимлар тузиш ва уларни рўйхатдан ўтказишнинг белгиланган тартиби қимматли қоғозлар бозорининг профессионал иштирокчилари томонидан бузилганлиги учун — қимматли қоғозларга доир битим суммасининг 5 фоизи миқдорида, бироқ энг кам иш ҳақининг етмиш беш бараваридан кўп бўлмаган миқдорда, мазкур қоидабузарлик бир йил ичида такроран содир этилган тақдирда эса, қимматли қоғозларга доир битим суммасининг 10 фоизи миқдорида, бироқ энг кам иш ҳақининг юз бараваридан кўп бўлмаган миқдорда;

инвесторлар, текширувчи органлар ва назорат қилувчи органларни атайин нотўғри маълумотлар тарқатиш (тақдим этиш) орқали чалғитганлик учун — энг кам иш ҳақининг уч юз бараваридан тўрт юз бараваригача миқдорда иқтисодий санкциялар қўлланилади.

56-модда. Иқтисодий санкцияларнинг қўлланилиш тартиби

Иқтисодий санкцияларни қўллаш суд томонидан, қимматли қоғозлар бозорининг иштирокчилари содир этилган ҳуқуқбузарликдаги айбига иқрор бўлган ва санкциялар суммасини ихтиёрий равишда тўлаган ҳолларда эса, қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органи томонидан амалга оширилади.

Хўжалик юритувчи субъектнинг охирги ҳисобот санасидаги активлари баланс қиймати суммасининг жами 20 фоизидан ортиқ миқдорда қўлланилган иқтисодий санкцияларни ундириш унга ундириладиган суммани ундириш тўғрисида қарор қабул қилинган кундан эътиборан олти ой мобайнида ойма-ой тенг миқдорда бўлиб-бўлиб тўлаш имкони берилган ҳолда амалга оширилади.

57-модда. Давлат органларининг қарорлари, улар мансабдор шахсларининг ҳаракатлари (ҳаракатсизлиги) устидан шикоят қилиш

Давлат органларининг ушбу Қонун билан тартибга солинадиган қарорлари, улар мансабдор шахсларининг ҳара-

қимматли қоғозларнинг рўйхатдан ўтказилган чиқарилишлари ҳақида ҳамда чиқарилиши, жойлаштирилиши ва муомаласи тўхтатиб қўйилган ҳамда тикланган, амалга ошмаган ёки ҳақиқий эмас деб топилган қимматли қоғозларнинг чиқарилишлари тўғрисида;

қимматли қоғозлар бозорида профессионал фаолиятни амалга ошириш учун лицензия бериш, унинг амал қилишини тўхтатиб туриш ёки тугатиш, лицензияни бекор қилиш тўғрисида;

қимматли қоғозлар бозорида ҳуқуқбузарликларга йўл қўйганлиги учун мазкур орган томонидан жавобгарлик чоралари қўлланилган эмитентлар, қимматли қоғозлар бозорининг профессионал иштирокчилари, мансабдор шахслар ҳамда уларга нисбатан қўлланилган жавобгарлик чораларининг турлари тўғрисида;

ўз даъволари бўйича чиқарилган суд қарорлари тўғрисида.

Қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органи инвесторларга ва қимматли қоғозлар эгаларига ушбу Қонунга мувофиқ ахборот тақдим этганлик учун ундан нусха кўчиришга сарфланадиган харажатлар доирасида ҳақ олиши мумкин.

45-модда. Қимматли қоғозлар бозорида ахборотнинг махфийлиги

Қимматли қоғозлар бозори профессионал иштирокчиларининг мижозлари, улар ҳисобварақларининг ҳолати ва ўтказилган операциялар тўғрисидаги маълумотлар, шунингдек қимматли қоғозларга доир битимларнинг мазмуни (қимматли қоғозларнинг номи, сони, баҳоси, битим тузилган сана, вақт, биржа савдоси ўтказилган ҳолларда эса савдода иштирок этган шахслар ҳам бундан мустасно) махфий ахборот бўлади.

Махфий ахборотга эга шахслар бу ахборотдан битимлар тузиш учун фойдаланиш, шунингдек уни битимлар тузиш учун бошқа шахсларга беришга ҳақли эмас.

Махфий ахборотдан фойдаланиш имкониятига эга бўлган шахслар бундай ахборотни ошкор этганлик учун белгиланган тартибда жавобгар бўладилар.

46-модда. Қимматли қоғозлар бозорида махфий ахборотни ошкор қилиш

Махфий ахборотни ошкор қилиш қонунда назарда ту-

Фонд биржасининг, шунингдек қимматли қоғозлар бозори тўғрисидаги қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ фонд бўлимларини ташкил этган бошқа биржаларнинг аъзоларини қимматли қоғозлар савдосида иштирок этишга қўйиш уларда инвестиция воситачиси ёки инвестиция активларини ишончли бошқарувчи сифатида қимматли қоғозлар бозорида профессионал фаолиятни амалга ошириш учун лицензия бўлган тақдирдагина амалга оширилади.

17-модда. Давлат қимматли қоғозларини жойлаштириш ва уларнинг муомаласи

Давлат қимматли қоғозларини жойлаштириш ва уларнинг муомаласи қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда амалга оширилади.

18-модда. Депозит сертификатларини ва векселларни жойлаштириш ҳамда уларнинг муомаласи

Депозит сертификатларини жойлаштириш ва уларнинг муомаласи қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органи билан келишилган ҳолда Ўзбекистон Республикаси Марказий банки томонидан белгиланган тартибда амалга оширилади.

Векселларни жойлаштириш ва уларнинг муомаласи қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органи билан келишилган ҳолда Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Ўзбекистон Республикаси Марказий банки томонидан белгиланган тартибда амалга оширилади.

4-боб. Қимматли қоғозлар бозорида профессионал фаолият

19-модда. Қимматли қоғозлар бозорида профессионал фаолиятни амалга ошириш

Қимматли қоғозлар бозорида профессионал фаолият қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органи томонидан бериладиган лицензия асосида амалга оширилади, қонун ҳужжатларида белгиланган ҳоллар бундан мустасно.

Қимматли қоғозлар бозорида профессионал фаолият

Эмиссиявий қимматли қоғозлар чиқарилишини давлат рўйхатидан ўтказишни рад этиш тўғрисидаги қарор устидан судга шикоят қилиниши мумкин.

8-модда. Эмиссиявий қимматли қоғозларнинг чиқарилишини ва (ёки) илгари рўйхатдан ўтказилган эмиссиявий қимматли қоғозлар чиқарилишига доир ўзгартишларни давлат рўйхатидан ўтказганлик учун йиғим

Эмиссиявий қимматли қоғозларнинг чиқарилишини давлат рўйхатидан ўтказишда эмитент мазкур чиқарилишдаги эмиссиявий қимматли қоғозлар номинал қийматининг 0,01 фоизи миқдорида республика бюджетига йиғим тўлайди.

Илгари рўйхатдан ўтказилган чиқарилишдаги эмиссиявий қимматли қоғозларнинг номинал қиймати оширилган тақдирда, эмитент мазкур чиқарилишдаги эмиссиявий қимматли қоғозлар номинал қиймати ошган суммасининг 0,01 фоизи миқдорида республика бюджетига йиғим тўлайди.

Эмиссиявий қимматли қоғозларни давлат рўйхатидан ўтказганлик учун йиғим қуйидаги ҳолларда олинмайди:

акциялар Ўзбекистон Республикаси Давлат мулкини бошқариш давлат қўмитаси томонидан тасдиқланган эмиссия рисоласи асосида чиқарилган тақдирда;

акциядорлик жамиятининг устав фонди давлат активлари ҳисобига кўпайтирилганда илгари рўйхатдан ўтказилган эмиссиявий қимматли қоғозлар чиқарилишига ўзгартишлар киритилган тақдирда;

Ўзбекистон Республикаси Президентининг ёки Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорларида назарда тутилган ҳолларда.

9-модда. Эмиссиявий қимматли қоғозлар чиқарилишларининг ягона давлат реестри

Эмиссиявий қимматли қоғозлар чиқарилишларининг ягона давлат реестрида қимматли қоғозларнинг номи, сони ва эмитенти тўғрисидаги маълумотлар, шунингдек қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа ахборот бўлиши лозим.

Эмиссиявий қимматли қоғозлар чиқарилишларининг ягона давлат реестрини юритиш тартиби Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади.

лари бузилганлиги аниқланган тақдирда қимматли қоғозлар бозори иштирокчисининг фаолияти тўхтаб қолишига сабаб бўлмайдиган айрим операцияларини ўз ваколатлари доирасида тўхтатиб туришга;

давлат бошқаруви органларидан, қимматли қоғозлар бозори иштирокчиларидан ахборот ва ҳужжатларни ўз ваколатлари доирасида сўраш ҳамда олишга;

қимматли қоғозлар бозорида профессионал фаолиятни қўшиб олиб бориш тартибини белгилашга ҳақли.

Қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органи қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа ҳуқуқларга ҳам эга бўлиши мумкин.

52-модда. Қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органининг мажбуриятлари

Қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органи:

қимматли қоғозлар бозори иштирокчиларининг мурожаатларини кўриб чиқиши ҳамда инвесторларнинг ҳуқуқлари бузилганлиги фактлари аниқланган тақдирда текширувлар ўтказиши ва қонун ҳужжатларида назарда тутилган чора-тадбирларни кўриши;

давлат бошқаруви органларидан ҳамда қимматли қоғозлар бозори иштирокчиларидан инвесторларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш масалалари юзасидан олинган ахборотнинг махфийлигига риоя этиши, бундан ахборотнинг учинчи шахсларга ошкор этилиши қонун ҳужжатларида назарда тутилган ҳоллар мустасно;

Эмиссиявий қимматли қоғозлар чиқарилишларининг ягона давлат реестрини ва қимматли қоғозлар бозори профессионал иштирокчиларининг реестрини юритиши;

ўз ваколатига тааллуқли масалалар юзасидан юридик ва жисмоний шахсларнинг сўровларига ўттиз кун ичида асослантирилган жавоб бериши;

қимматли қоғозлар бозорининг ҳолати ва унинг иштирокчилари ҳақида жамоатчиликни хабардор қилиши шарт.

Қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органининг зиммасида қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа мажбуриятлар ҳам бўлиши мумкин.

219 — I-сонли Қарори (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1996 йил, № 5 — 6, 57-модда);

7) Ўзбекистон Республикасининг 1996 йил 26 апрелда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонунларига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги 231 — I-сонли Қонунининг (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1996 йил, № 5 — 6, 69-модда) V бўлими;

8) Ўзбекистон Республикасининг 1996 йил 30 августда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонунларига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги 281 — I-сонли Қонунининг (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1996 йил, № 9, 144-модда) V бўлими;

9) Ўзбекистон Республикасининг 1996 йил 27 декабрда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги 357 — I-сонли Қонунининг (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1997 йил, № 2, 56-модда) VII бўлими;

10) Ўзбекистон Республикасининг 1998 йил 29 августда қабул қилинган «Қимматли қоғозлар бозорида депозитарийлар фаолияти тўғрисида»ги 672 — I-сонли Қонуни (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1998 йил, № 9, 172-модда);

11) Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 1998 йил 29 августда қабул қилинган «Қимматли қоғозлар бозорида депозитарийлар фаолияти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини амалга киритиш ҳақида»ги 673 — I-сонли Қарори (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1998 йил, № 9, 173-модда);

12) Ўзбекистон Республикасининг 1999 йил 20 августда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги 832 — I-сонли Қонунининг (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1999 йил, № 9, 229-модда) IX бўлими;

13) Ўзбекистон Республикасининг 2001 йил 30 августда қабул қилинган «Қимматли қоғозлар бозорида инвесторларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги 262 — II-сонли Қонуни (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 2001 йил, № 9–10, 173-модда);

14) Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 2001

46

ланмаган эгасининг номи ёзилган эмиссиявий қимматли қоғоз;

ахборотни ошкор қилиш — қимматли қоғозлар бозорида манфаатдор шахсларнинг ахборотни олиш мақсадидан қатъи назар ахборотдан унинг топилиши ва олинишини кафолатлайдиган шаклларда фойдаланишини таъминлаш;

вексель — вексель берувчининг ёки векселда кўрсатилган бошқа тўловчининг векселда назарда тутилган муддат келганда вексель эгасига муайян суммани тўлашга доир шартсиз мажбуриятини тасдиқловчи ноэмиссиявий қимматли қоғоз;

давлат қимматли қоғозлари — Ўзбекистон Республикасининг ғазна мажбуриятлари ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ваколат берган орган томонидан чиқарилган облигациялар, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг облигациялари;

депо ҳисобварағи — депонентнинг қимматли қоғозларини сақлаш ва қимматли қоғозларга бўлган ҳуқуқларни ҳисобга олиш учун мўлжалланган депозитарийнинг ҳисобга олиш регистрларидаги ёзувлар йиғиндиси;

депо ҳисобварағидан кўчирма — депонентнинг қимматли қоғозларга бўлган ҳуқуқларини тасдиқлайдиган, депозитарий томонидан бериладиган ҳужжат;

депозитар операциялар — ҳисобга олиш регистрларида депозитарийлар томонидан депозитар операциялар стандартларига мувофиқ бажариладиган операциялар;

депозит сертификати — банкка қўйилган омонат суммасини ва омонатчининг (сертификат сақловчининг) омонат суммасини ҳамда сертификатда шартлашилган фоизларни сертификатни берган банкдан ёки шу банкнинг исталган филиалидан белгиланган муддат тугаганидан кейин олиш ҳуқуқини тасдиқловчи ноэмиссиявий қимматли қоғоз;

депозитарийнинг ҳисобга олиш регистрлари — депозитарийда қимматли қоғозларни сақлаш ва қимматли қоғозларга бўлган ҳуқуқларни ҳисобга олиш бўйича депозитар операциялар стандартлари билан белгиланган ёзувлар тизими;

депонент — депозитарийда депо ҳисобварағига эга бўлган шахс;

инвестиция активлари — қимматли қоғозлар, пул

3

26-модда. Ҳисоб-китоб — клиринг палатасининг фаолияти

Ўзаро мажбуриятларни (қимматли қоғозларга доир битимлар бўйича ахборотни тўплаш, солиштириш, тузатиш ва уларга доир бухгалтерия ҳужжатларини тайёрлаш) аниқлаш ҳамда қимматли қоғозларни етказиб бериш ва улар юзасидан ҳисоб-китоблар бўйича ўзаро мажбуриятларни ҳисобга олиш бўйича фаолиятни амалга оширувчи юридик шахс ҳисоб-китоб — клиринг палатасидир.

Ҳисоб-китоб — клиринг палаталари ўзаро мажбуриятларни аниқлаш чоғида тайёрланган қимматли қоғозлар, пул маблағлари ва бухгалтерия ҳужжатларини қимматли қоғозлар бозорининг қайси иштирокчилари учун ҳисоб-китоблар амалга оширилаётган бўлса, шу иштирокчилар билан тузилган шартномалар асосида ижро этиш учун қабул қилади.

27-модда. Трансфер-агент фаолияти

Қимматли қоғозларга бўлган ҳуқуқларни ҳисобга олиш тизимига тааллуқли ҳужжатларни қабул қилиш, уларга ишлов бериш ва уларни топшириш бўйича хизматлар кўрсатувчи юридик шахс трансфер-агентдир.

Эмитент, шунингдек қимматли қоғозларга доир битимлар тузувчи шахслар трансфер-агентнинг мижозларидир.

Трансфер-агент эмитентга акциядорларнинг умумий йиғилишини ташкил этиш ва ўтказиш юзасидан хизматлар кўрсатишга ҳақлидир.

28-модда. Қимматли қоғозларнинг биржадан ташқари савдоси ташкилотчиси фаолияти

Инвесторларга воситачиларни жалб этмай туриб савдода иштирок этиш имкониятини берувчи, қимматли қоғозлар савдосини ташкил этиш бўйича фаолиятни буюртмалар қабул қилиш пунктларидан, махсус компьютер савдо тизимларидан фойдаланган ҳолда амалга оширувчи юридик шахс (ўз қимматли қоғозларини биржадан ташқари савдони ташкил этиш орқали мустақил равишда реализация қилувчи қимматли қоғозлар мулкдори ёки қимматли қоғозларга бўлган мулк ҳуқуқи эгаси бундан мустасно) қимматли қоғозларнинг биржадан ташқари савдоси ташкилотчисидир.

22

лар тўғрисида ҳисобот олиш.

Депонент қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа ҳуқуқларга ҳам эга бўлиши мумкин.

Депонент:

ўз ваколатли шахсининг ваколатлари тугатилганлиги ёки ўзгартирилганлиги тўғрисида депозитарийга хабар қилиши;

ўз реквизитларидаги барча ўзгаришлар ҳақида депозитарийга билдириши;

депозитарийнинг ёзма хабарлари тўғрилигини ва тўлиқлигини текшириши ҳамда аниқланган ноаниқликлар ҳақида депозитарийга ўз вақтида билдириши шарт.

Қонун ҳужжатларига мувофиқ депонентнинг зиммасида бошқа мажбуриятлар ҳам бўлиши мумкин.

37-модда. Депозитарийларда қимматли қоғозларнинг бут сақланиши кафолатлари

Депозитарийларда қимматли қоғозларнинг бут сақланиши қимматли қоғозларни сақлашга доир талабларга жавоб берадиган сақлаш жойларида ҳамда ҳисобга олиш регистрларини депозитар операциялар стандартларига мувофиқ юритиш орқали таъминланади. Қимматли қоғозлар марказий депозитарийсида сақланаётган ва ҳисобга олинаётган қимматли қоғозларнинг бут сақланиши Қимматли қоғозлар марказий депозитарийсининг маълумотлар ахборот банкида такрорий сақлаб туриш тизими орқали, техник тизимда узилишлар юз берганда ва кутилмаган вазиятлар юзага келган тақдирда, Қимматли қоғозлар марказий депозитарийси маълумотлар банкини тезкор тиклаш орқали ҳам таъминланади.

Қимматли қоғозларнинг депозитарийларда бут сақланиши кафолатларини таъминлаш қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органи томонидан белгиланган тартибда амалга оширилади.

6-боб. Қимматли қоғозлар бозорида ахборотни ошкор қилиш

38-модда. Қимматли қоғозлар бозорида ахборотни ошкор қилиш тўғрисидаги умумий қоидалар

Қимматли қоғозлар бозорида ахборот очиқ ва ошкора-

27

зорида нархлар борасида ҳийла-найранг ишлатганлик аломатлари қонун ҳужжатларида белгиланади. Қимматли қоғозлар бозорида нархлар борасида ҳийла-найранг ишлатилганлиги факти суд тартибида эътироф этилади;

инвесторлар билан тузилган шартномалар шартларини бажармаганлик ёки лозим даражада бажармаганлик, шунингдек инвестор билан тузилган шартномада келишилганидан фарқ қиладиган шартлар асосида битим тузганлик учун.

Депозитарий, ушбу модданинг биринчи қисмида кўрсатилганлардан ташқари, қуйидаги ҳолларда ҳам ўз депонентлари олдида жавобгар бўлади:

ҳужжатли қимматли қоғозлар, қимматли қоғозлар эгалари ва уларга тегишли қимматли қоғозлар тўғрисидаги ёзувлар, қимматли қоғозлар чиқарилганлигини тасдиқловчи ҳужжатлар ва депозитарийнинг ҳисобга олиш регистрларидаги ёзувлар йўқотилганда ёки яроқсиз ҳолга келиб қолганда. Депозитарий йўқотилган ҳужжатли қимматли қоғозларни тайёрлашга кетадиган харажатларнинг ўрнини қоплайди ёки уларнинг янгиларини ўз ҳисобидан тайёрлайди, йўқотилган ёзувларни, қимматли қоғозлар чиқарилганлигини тасдиқловчи ҳужжатларни ва депозитарийнинг ҳисобга олиш регистрларидаги ёзувларни тиклайди;

унинг томонидан депонент ўзига тегишли қимматли қоғозлар билан боғлиқ ҳуқуқларини амалга ошира олмаслигига олиб келган ҳаракат (ҳаракатсизлик) содир этилганда. Депозитарий депонентга етказилган зарарларнинг ўрнини қоплайди.

Қимматли қоғозлар эмитентларининг мажбуриятлари бўйича жавобгарлик эмитентларнинг ўз зиммасида бўлади.

55-модда. Қимматли қоғозлар бозори иштирокчиларига нисбатан қўлланиладиган иқтисодий санкциялар

Қимматли қоғозлар тўғрисидаги қонун ҳужжатлари бузилган тақдирда, қимматли қоғозлар бозорининг иштирокчиларига нисбатан:

мансабдор шахсга нисбатан маъмурий жазо чораси қўлланилганидан кейин бир йил ичида такроран содир этилган қоидабузарликларни тугатиш тўғрисидаги кўрсатмани бажаришдан бўйин товлаганлик учун — энг кам иш ҳақининг қирқ бараваридан етмиш бараваригача миқдорда;

42

лар олиш тўғрисидаги қарорига таъсир кўрсатиши мумкин бўлган бошқа ахборотни акс эттирувчи ҳужжат;

қимматли қоғозларнинг ҳосилалари — ўз эгаларининг бошқа қимматли қоғозларга нисбатан ҳуқуқларини ёки мажбуриятларини тасдиқловчи ва юридик шахслар томонидан эмитентнинг опционлари, қимматли қоғозларга доир фьючерслар ва бошқа молиявий воситалар тарзида чиқариладиган қимматли қоғозлар.

2-боб. Қимматли қоғозларни чиқариш

4-модда. Қимматли қоғозларнинг чиқарилиш шакли

Қимматли қоғозлар чиқарилиш шаклига кўра бланкалар тарзида ҳужжатли ва депозитарийнинг ҳисобга олиш регистрларидаги ёзувлар тарзида ҳужжатсиз бўлиши мумкин.

Қимматли қоғозларнинг чиқарилиш шакли қонун ҳужжатларига мувофиқ қимматли қоғозлар чиқариш тўғрисидаги қарорда белгиланади.

Акциялар ҳужжатсиз шаклда чиқарилади.

5-модда. Эмиссиявий қимматли қоғозларни чиқариш тўғрисидаги қарор

Эмиссиявий қимматли қоғозларни чиқариш тўғрисидаги қарорда қуйидагилар кўрсатилиши керак:

эмитентнинг тўлиқ номи, жойлашган ери (почта манзили);

эмиссиявий қимматли қоғозларни чиқариш тўғрисидаги қарор тасдиқланган сана;

эмиссиявий қимматли қоғозларни чиқариш тўғрисидаги қарорни тасдиқлаган эмитент бошқарув органининг номи;

эмиссиявий қимматли қоғозларнинг номи ва уларнинг чиқарилиш шакли;

эмиссиявий қимматли қоғозларнинг эгасининг номи ёзилганлиги ёки тақдим этувчига тегишлилиги;

эмиссиявий қимматли қоғозлар эгасининг ҳуқуқлари;

эмиссиявий қимматли қоғозларни жойлаштириш шартлари;

чиқарилишдаги эмиссиявий қимматли қоғозларнинг сони;

илгари жойлаштирилган эмиссиявий қимматли қоғозларнинг сони;

эмиссиявий қимматли қоғозларнинг номинал қиймати.

Эмиссиявий қимматли қоғозларни чиқариш тўғрисида-

7

сотиш мажбурияти билан ўз номидан ҳамда ўз ҳисобидан қимматли қоғозларга доир олди-сотди битимлари тузувчи юридик шахс дилердир. Дилер қимматли қоғозлар нархидан ташқари уларга доир олди-сотди шартномасининг бошқа муҳим шартларини: сотиб олинадиган ва (ёки) сотиладиган қимматли қоғозларнинг энг кам ва энг кўп миқдорини, шунингдек эълон қилинган нархларнинг амалда бўлиш муддатини ошкора эълон қилиш ҳуқуқига эга. Ушбу эълонда қимматли қоғозларга доир олди-сотди шартномасининг бошқа муҳим шартлари кўрсатилмаган тақдирда, дилер ўз мижози таклиф қилган муҳим шартлар асосида шартнома тузиши шарт. Дилер қимматли қоғозлар олди-сотди шартномасини тузишдан бўйин товлаган тақдирда, унга нисбатан шундай шартнома тузишга мажбур қилиш ҳақида ва (ёки) мижозга етказилган зарарларнинг ўрнини қоплаш тўғрисида даъво қўзғатилиши мумкин.

Юридик шахсни — инвестиция воситачисини тугатиш фақат қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органи инвестиция воситачиси ўз мижозларига тегишли бўлган қимматли қоғозларни қайтарганлигини ёзма равишда тасдиқлаганидан кейин амалга оширилиши мумкин.

22-модда. Инвестиция маслаҳатчисининг фаолияти

Қимматли қоғозларни чиқариш, жойлаштириш, уларнинг муомаласи масалалари, қимматли қоғозлар бозори ва унинг иштирокчилари ҳолатини таҳлил этиш ҳамда истиқболини белгилаш бўйича маслаҳат хизматлари кўрсатувчи, шунингдек қимматли қоғозлар бозори мутахассисларини қайта тайёрлашни амалга оширувчи юридик шахс инвестиция маслаҳатчисидир.

23-модда. Инвестиция фондининг фаолияти

Инвесторларнинг пул маблағларини жалб қилиш ва уларни қонун ҳужжатларига мувофиқ қимматли қоғозларга, бошқа инвестиция активларига, шунингдек банклардаги ҳисобварақларга ва омонатларга қўйиш мақсадида акциялар чиқарадиган юридик шахс — очиқ акциядорлик жамияти инвестиция фондидир.

Инвестиция фонди юридик шахснинг бошқа ташкилий-ҳуқуқий шаклларига ўзгартирилишга ҳақли эмас. Инвестиция фондини қўшиб юбориш, қўшиб олиш, бўлиш, ажра-

18

эмитент ўзининг қимматли қоғозлари эгалари олдидаги мажбуриятларини бажариш муддатлари келганлиги;

қимматли қоғозлар бўйича даромадларни ҳисоблаш, эмитентнинг қимматли қоғозлари бўйича даромадларни тўлашнинг бошланганлиги ва тугалланганлиги;

эмитентга нисбатан банкротлик таомили жорий этилганлиги;

ҳисобот йилида кузатув кенгаши ва ижроия органи аъзоларининг эмитент акцияларига (улушларига, пайларига) эгалик қилишидаги ўзгаришлар;

жамият аффилланган шахсларининг рўйхатидаги уларга тегишли қимматли қоғозларнинг миқдори ва номи кўрсатилган ҳолдаги ўзгаришлар.

Эмитент:

қимматли қоғозлар эмиссия рисоласини ва эмитентнинг йиллик ҳисоботини барча манфаатдор шахслар танишиб чиқиши учун тақдим этиши;

қимматли қоғозларни жойлаштириш бошланишига камида икки ҳафта қолганида қимматли қоғозлар эмиссия рисоласининг матни билан танишиб чиқиш жойи ва тартиби тўғрисидаги маълумотларни, шунингдек ушбу модда иккинчи қисмининг иккинчи, тўртинчи, бешинчи ва ўн иккинчи хатбошиларида кўрсатилган ахборотни оммавий ахборот воситаларида эълон қилиши;

йиллик ҳисоботни акциядорларнинг йиллик умумий йиғилиши ёки эмитентнинг бошқа олий бошқарув органининг йиллик умумий йиғилиши ўтказилганидан кейин уч ҳафта ичида оммавий ахборот воситаларида эълон қилиши;

йиллик ҳисоботни қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органига акциядорларнинг йиллик умумий йиғилиши ёки эмитентнинг бошқа олий бошқарув органининг йиллик умумий йиғилиши ўтказилганидан кейин икки ҳафта ичида тақдим этиши;

эмитентнинг йилнинг ҳар чорагидаги ҳисоботини ҳисобот чораги тугаганидан кейин бир ой ичида қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органига тақдим этиши;

эмитентнинг фаолиятидаги муҳим факт ҳақидаги хабарни у юз берган санадан эътиборан икки иш куни ичида оммавий ахборот воситаларида эълон қилиши ва қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органига тақдим этиши шарт.

31

инвесторларнинг ҳамда қимматли қоғозлар эгаларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари ҳимоя қилинишини таъминлайди;

қимматли қоғозлар бозорини шакллантириш ва тартибга солиш ҳамда унинг иштирокчилари фаолияти соҳасида норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ишлаб чиқади;

қимматли қоғозлар бозорида профессионал фаолиятни амалга оширишга доир талабларни, қимматли қоғозлар бозори профессионал иштирокчиларининг мутахассисларига қўйиладиган малака талабларини белгилайди, уларни аттестациядан ўтказади ва малака гувоҳномалари беради;

эмиссиявий қимматли қоғозларни (давлат қимматли қоғозлари бундан мустасно) муомалага чиқариш, қимматли қоғозларга доир битимларни рўйхатдан ўтказиш қоидаларини, қимматли қоғозларга доир операцияларни ҳисобга олиш ва ҳисобот бериш стандартларини, қимматли қоғозлар эгаларининг реестрларини ва қимматли қоғозларга доир битимларни ҳисобга олиш регистрини юритиш тартибини тасдиқлайди;

қимматли қоғозлар бозори тўғрисидаги қонун ҳужжатларининг давлат бошқаруви органлари, қимматли қоғозлар бозорининг иштирокчилари томонидан бажарилиши устидан назоратни амалга оширади ҳамда қимматли қоғозлар бозори тўғрисидаги қонун ҳужжатларининг бузилганлиги аниқланган ҳолларда улар юзасидан бажарилиши мажбурий бўлган хулосалар ва кўрсатмалар чиқаради, қоидабузарларга нисбатан қонун ҳужжатларига мувофиқ санкцияларни қўллайди;

ўз маблағлари етарли даражада бўлишига доир мажбурий нормативларни ва қимматли қоғозларга доир операциялар бўйича таваккалчиликларни чекловчи бошқа кўрсаткичларни, шунингдек қимматли қоғозларга доир (давлат қимматли қоғозлари бундан мустасно) операциялар юзасидан ҳужжатларни сақлаш муддатларини белгилайди.

51-модда. Қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органининг ҳуқуқлари

Қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органи:

инвесторларнинг, қимматли қоғозлар эгаларининг, давлатнинг манфаатларини кўзлаб давлат божи тўламасдан судда даъво қўзғатишга;

қимматли қоғозлар бозори тўғрисидаги қонун ҳужжат-

38

10-модда. Эмиссиявий қимматли қоғозлар чиқарилишини тўхтатиб туриш, эмиссиявий қимматли қоғозлар чиқарилишини амалга ошмаган ёки ҳақиқий эмас деб топиш

Эмиссиявий қимматли қоғозларнинг чиқарилиши:

эмиссия жараёнида эмитент томонидан қимматли қоғозлар бозори тўғрисидаги қонун ҳужжатлари талаблари бузилганда, шунингдек эмиссиявий қимматли қоғозлар чиқарилиши ҳақидаги эълон қилинган ахборотда нотўғри маълумотлар аниқланган тақдирда тўхтатиб турилиши;

чиқарилишни тўхтатиб туришга олиб келган қоидабузарликлар эмитент томонидан бартараф этилмаган ёхуд чиқариш тўғрисидаги қарорда белгиланган муддатда мазкур чиқарилишдаги қимматли қоғозларнинг 60 фоиздан кам қисми жойлаштирилган тақдирда амалга ошмаган деб топилиши;

суд томонидан ҳақиқий эмас деб топилиши мумкин.

Эмиссиявий қимматли қоғозларнинг чиқарилиши амалга ошмаган ёки ҳақиқий эмас деб топилган тақдирда, мазкур чиқарилишнинг барча қимматли қоғозлари муомаладан олиниши лозим, амалга ошмаган ёки ҳақиқий эмас деб топилган эмиссиявий қимматли қоғозларнинг чиқарилишини жойлаштиришдан эмитент олган маблағлар эса қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда эгаларига қайтарилиши керак.

Эмиссиявий қимматли қоғозларнинг чиқарилишини амалга ошмаган ёки ҳақиқий эмас деб топиш ва маблағларни эгаларига қайтариш билан боғлиқ чиқимларнинг ўрни эмитент ҳисобидан қопланади.

11-модда. Давлат қимматли қоғозларини чиқариш

Давлат қимматли қоғозларини чиқариш эмиссия рисоласисиз ва давлат қимматли қоғозларининг чиқарилиши давлат рўйхатидан ўтказилмаган ҳолда қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда амалга оширилади.

Давлат қимматли қоғозлари қисқа муддатли (бир йилгача муддатга), ўртача муддатли (бир йилдан беш йилгача муддатга) ва узоқ муддатли (беш йил ва ундан ортиқ муддатга) этиб чиқарилиши мумкин.

11

15-модда. Қимматли қоғозларнинг муомаласи

Қимматли қоғозлар муомаласи қимматли қоғозлар бозорида юридик ва жисмоний шахслар томонидан битимлар тузиш орқали амалга оширилади.

Эгасининг номи ёзилган, шунингдек юридик шахс иштирокида тузиладиган тақдим этувчига тегишли қимматли қоғозларга доир битимлар ёзма шаклда амалга оширилади ва қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда рўйхатдан ўтказилиши керак.

Ташкил этилган бозорларда олди-сотди битимларини тузиш пайтида улар юзасидан ҳисоб-китоб қилиш муддатлари қимматли қоғозлар савдоси ташкилотчисининг қоидалари билан, бошқа ҳолларда эса олди-сотди шартномалари билан белгиланади. Белгиланган муддатлар бузилган тақдирда, битим ҳақиқий эмас деб ҳисобланади.

16-модда. Қимматли қоғозлар савдосининг ташкилотчилари

Қимматли қоғозлар савдосининг ташкилотчилари қуйидагилардир:

фонд биржаси, шунингдек қимматли қоғозлар бозори тўғрисидаги қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ фонд бўлимларини ташкил этган бошқа биржалар;

қимматли қоғозларнинг биржадан ташқари савдоси ташкилотчиси;

қимматли қоғозларнинг мулкдори ёки қимматли қоғозларга бўлган мулкий ҳуқуқ эгаси.

Ушбу модданинг:

биринчи қисми иккинчи хатбошисида кўрсатилган қимматли қоғозлар савдосининг ташкилотчилари қимматли қоғозлар савдосини ташкил этиш қоидаларини қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органи билан келишувга биноан белгилайди;

биринчи қисми учинчи ва тўртинчи хатбошиларида кўрсатилган қимматли қоғозлар савдосининг ташкилотчилари савдони қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда ташкил этади.

Фонд биржаси, шунингдек қимматли қоғозлар бозори тўғрисидаги қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ фонд бўлимларини ташкил этган бошқа биржалар ва қимматли қоғозларнинг биржадан ташқари савдоси ташкилотчиси фаолиятни тегишли лицензия асосида амалга оширади.

14

тилган ҳолларда ва тартибда амалга оширилади.

Мижозларнинг ҳисобвараклари бўйича маълумотномалар уларнинг ўзларига ёки вакилларига, ваколатларига тааллуқли масалалар юзасидан монополияга қарши давлат органига, давлат солиқ хизмати органларига, Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги ҳузуридаги Суд қарорларини ижро этиш, судлар фаолиятини моддий-техника жиҳатидан ва молиявий таъминлаш департаментига, судларга, қўзғатилган жиноят иши бўлган тақдирда эса тергов ва суриштирув органларига берилади.

Мижозларнинг — жисмоний шахсларнинг ҳисобварақлари бўйича маълумотномалар уларнинг эгалари вафот этган тақдирда, меросхўрларга ёки ҳисобварақнинг эгаси кўрсатган шахсларга, ўз иш юритувидаги мерос ишлари юзасидан нотариал идораларга берилади, чет эл фуқароларига нисбатан эса чет давлатнинг консуллик муассасаларига берилади.

Биржа битимининг мазмуни ҳақидаги ахборот судларга тақдим этилади, тергов ва суриштирув органларига эса қўзғатилган жиноят иши бўлган тақдирда тақдим этилади.

Махфий ахборот қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органига у қимматли қоғозлар бозори тўғрисидаги қонун ҳужжатлари бузилганлиги фактларини кўриб чиқаётган ҳолларда ошкор қилинади.

47-модда. Давлат қимматли қоғозлари тўғрисидаги ахборотни ошкор қилиш

Давлат қимматли қоғозлари тўғрисидаги ахборотни ошкор қилиш қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда амалга оширилади.

7-боб. Қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш

48-модда. Қимматли қоғозлар бозорини давлат томонидан тартибга солиш асослари

Қимматли қоғозлар бозорини давлат томонидан тартибга солиш:

қимматли қоғозлар бозоридаги профессионал фаолиятни ҳамда биржа фаолиятини лицензиялаш ва (ёки) бундай фаолиятга нисбатан мажбурий талаблар белгилаш;

қимматли қоғозлар чиқарилишларини рўйхатдан ўтказиш ҳамда чиқариш тўғрисидаги қарорларда назарда ту-

35

дир, қонунда белгиланган ҳолларда ошкор қилинадиган махфий ахборот бундан мустасно.

Қонун ҳужжатларида назарда тутилган ҳолларда, қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органи, қимматли қоғозлар бозори иштирокчилари, шу жумладан микрофирмалар ва кичик корхоналар ахборотни:

оммавий ахборот воситаларида эълон қилиш;

ҳисоботлар, маълумотлар ва бошқа ахборот тақдим этиш орқали ошкор қилади.

Қимматли қоғозлар бозорининг профессионал иштирокчиси, эмитент, фонд биржаси ушбу Қонунда назарда тутилган ахборотни инвесторларга ва қимматли қоғозларнинг эгаларига қоғозда тақдим этганлик учун ундан нусха кўчиришга сарфланадиган харажатлардан ошмайдиган миқдорда ҳақ олиши мумкин.

39-модда. Эмитентнинг ахборотни ошкор қилиши

Эмитент, давлат қимматли қоғозлари эмитенти бундан мустасно, ахборотни:

қимматли қоғозлар эмиссия рисоласида;

эмитентнинг йилнинг ҳар чорагидаги ва йиллик ҳисоботида;

эмитентнинг фаолиятидаги муҳим фактлар тўғрисидаги хабарларда ошкор қилади.

Қимматли қоғозлар эмиссия рисоласида қуйидагилар кўрсатилиши керак:

эмитентнинг тўлиқ ва қисқартирилган номи, унинг жойлашган ери (почта манзили), банк реквизитлари, юридик шахсларни давлат рўйхатидан ўтказувчи органлар (бундан буён матнда рўйхатдан ўтказувчи орган деб юритилади), давлат статистикаси ва солиқ хизмати органлари томонидан берилган рўйхатдан ўтказиш ва идентификация рақамлари;

охирги уч йилдаги ёки, агар эмитент фаолиятни уч йилдан камроқ муддат мобайнида амалга ошираётган бўлса, ҳар бир тугалланган йил учун бухгалтерия баланслари ва молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисоботлар;

фаолиятнинг асосий йўналишлари ва ишлаб чиқарилаётган маҳсулот (хизмат) турлари;

мустақил рейтинг баҳоси, агар унинг шундай баҳоси

28

Буклаш чизиғи

ўзида ҳисобга олиб бориладиган қимматли қоғозлар ва улар эмитентларининг реквизитларига Қимматли қоғозлар марказий депозитарийсидан олинган маълумотлар асосида ўзгартишлар киритиши шарт.

Қонун ҳужжатларига мувофиқ депозитарийларнинг зиммасида бошқа мажбуриятлар ҳам бўлиши мумкин.

Депозитарийлар қуйидагиларга ҳақли эмас:

ўзига сақлаш учун топширилган қимматли қоғозлардан фойдаланишга;

ўзи эмиссия қилган қимматли қоғозларга бўлган ҳуқуқлар ҳисобини юритишга;

ўз номидан ва ўз ҳисобидан қимматли қоғозларга доир битимлар тузишга, бундан ўзи эмиссия қилган қимматли қоғозларга доир битимлар мустасно.

Агар қонун ҳужжатларида бошқача қоида назарда тутилмаган бўлса, Қимматли қоғозлар марказий депозитарийси, ушбу модданинг еттинчи қисмида кўрсатилган ҳоллардан ташқари, шунингдек қуйидагиларга ҳақли эмас:

бошқа юридик ва жисмоний шахсларга молиявий ёрдам кўрсатиш;

бошқа юридик шахсларнинг устав фондида иштирок этиш.

Депозитарий сифатида фаолиятни тугатиш ёки депозитарийни тугатиш тўғрисида қарор қабул қилинган тақдирда, оммавий ахборот воситаларида ўн кунлик муддат ичида тегишли ахборот эълон қилинади. Ўз фаолиятини тугатаётган ёки тугатилаётган депозитарийда сақланаётган қимматли қоғозлар ва ҳисобга олиш регистрлари депонентнинг қарорига биноан бир ҳафталик муддат ичида бошқа депозитарийга ўтказилади, бундай қарор мавжуд бўлмаган тақдирда эса депонентлар танлаган депозитарийларга қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органи томонидан белгиланган муддатларда кейинчалик ўтказиш учун Қимматли қоғозлар марказий депозитарийсига ўтказилади.

Депозитарийни тугатиш Қимматли қоғозлар марказий депозитарийсининг ушбу модданинг тўққизинчи қисмида кўрсатилган тартиб-таомил якунланганлиги ҳақидаги ёзма тасдиғидан кейин амалга оширилади.

21

Қирқиш чизиғи

маблағлари ва қонун ҳужжатларига мувофиқ инвестиция активлари деб эътироф этиладиган бошқа мол-мулк;

инвестор – қимматли қоғозларни ўз номидан ва ўз ҳисобидан олувчи юридик ёки жисмоний шахс;

корпоратив облигациялар — очиқ акциядорлик жамиятлари томонидан чиқариладиган облигациялар;

ноэмиссиявий қимматли қоғозлар — ушбу Қонунга мувофиқ эмиссиявий қимматли қоғозлар тушунчасига оид бўлмаган қимматли қоғозлар;

облигация — облигацияни сақловчининг облигациянинг номинал қийматини ёки бошқа мулкий эквивалентини облигацияни чиқарган шахсдан облигацияда назарда тутилган муддатда олишга, облигациянинг номинал қийматидан қайд этилган фоизни олишга бўлган ҳуқуқини ёхуд бошқа мулкий ҳуқуқларини тасдиқловчи эмиссиявий қимматли қоғоз;

тақдим этувчига тегишли қимматли қоғозлар — қимматли қоғозларни тақдим этишнинг ўзи мулкий ҳуқуқларни реализация қилиш учун кифоя қиладиган қимматли қоғозлар;

фонд биржаси — очиқ ва ошкора биржа савдоларини олдиндан белгиланган вақтда ва белгиланган жойда ўрнатилган қоидалар асосида ташкил этиш ҳамда ўтказиш орқали фақат қимматли қоғозлар савдоси учун шароитлар яратувчи юридик шахс;

эгасининг номи ёзилган қимматли қоғозлар — мулкий ҳуқуқларнинг реализация қилиниши ўз эгасининг рўйхатдан ўтказилишини талаб этадиган қимматли қоғозлар;

эмиссиявий қимматли қоғозлар — битта чиқарилиши доирасида бир хил белгилар ва реквизитларга эга бўлган, мазкур чиқарилиш учун ягона шартлар асосида жойлаштириладиган ҳамда муомалада бўладиган қимматли қоғозлар;

Эмиссиявий қимматли қоғозлар чиқарилишларининг ягона давлат реестри — рўйхатдан ўтказилган эмиссиявий қимматли қоғозлар чиқарилишларининг рўйхати;

эмитент — эмиссиявий қимматли қоғозлар чиқарувчи ва улар юзасидан қимматли қоғозларнинг эгалари олдида мажбуриятлари бўлган юридик шахс;

эмитентнинг опциони — эмитентнинг муайян миқдордаги қимматли қоғозларини опционда кўрсатилган муд-

4

Буклаш чизиғи

61-модда. Қимматли қоғозлар бозори тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузганлик учун жавобгарлик

Қимматли қоғозлар бозори тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузганликда айбдор шахслар белгиланган тартибда жавобгар бўлади.

62-модда. Айрим қонун ҳужжатларини ўз кучини йўқотган деб топиш

Қуйидагилар ўз кучини йўқотган деб топилсин:

1) Ўзбекистон Республикасининг 1993 йил 2 сентябрда қабул қилинган «Қимматли қоғозлар ва фонд биржаси тўғрисида»ги 918 — XII-сонли Қонуни (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1993 йил, № 9, 325-модда);

2) Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг 1993 йил 2 сентябрда қабул қилинган «Қимматли қоғозлар ва фонд биржаси тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини амалга киритиш тартиби ҳақида»ги 919 — XII-сонли Қарори (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1993 йил, № 9, 326-модда);

3) Ўзбекистон Республикасининг 1994 йил 23 сентябрда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонунларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги 2022 — XII-сонли Қонунининг (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1994 йил, № 11 — 12, 285-модда) XXI бўлими;

4) Ўзбекистон Республикасининг 1995 йил 22 декабрда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонунларига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги 179 — I-сонли Қонунининг (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1995 йил, № 12, 269-модда) I бўлими;

5) Ўзбекистон Республикасининг 1996 йил 25 апрелда қабул қилинган «Қимматли қоғозлар бозорининг фаолият кўрсатиш механизми тўғрисида»ги 218 — I-сонли Қонуни (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1996 йил, № 5 — 6, 56-модда);

6) Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 1996 йил 25 апрелда қабул қилинган «Қимматли қоғозлар бозорининг фаолият кўрсатиш механизми тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини амалга киритиш ҳақида»ги

45

Қирқиш чизиғи

Эмитент қонун ҳужжатларига мувофиқ инвесторларга бошқа ахборотни ҳам тақдим этиши мумкин.

40-модда. Қимматли қоғозлар бозори профессионал иштирокчисининг ахборотни ошкор қилиши

Қимматли қоғозлар бозорининг профессионал иштирокчиси инвесторнинг талабига биноан:

давлат рўйхатидан ўтказилганлиги тўғрисидаги ҳужжатнинг кўчирма нусхасини;

қимматли қоғозлар бозорида профессионал фаолиятни амалга ошириш ҳуқуқини берувчи лицензиянинг кўчирма нусхасини;

қимматли қоғозлар бозори профессионал иштирокчисининг устав фонди, ўз маблағларининг миқдори ва захира фонди тўғрисидаги маълумотларни;

инвестор оладиган қимматли қоғозлар чиқарилишининг давлат рўйхатидан ўтказилганлиги тўғрисидаги маълумотларни;

инвестор оладиган қимматли қоғозларнинг эмиссия рисоласидаги маълумотларни, шунингдек ушбу қимматли қоғозларнинг инвестор томонидан ахборот тақдим этиш ҳақида талаб қўйилган санадан олдинги олти ҳафта давомидаги нархлари ҳақидаги маълумотларни;

қимматли қоғозларга доир битимларнинг натижалари бўйича ҳисоботни шартномада келишилган муддатларда тақдим этади.

Қимматли қоғозлар бозорининг профессионал иштирокчиси инвесторларни ушбу моддада назарда тутилган ахборотни олиш ҳуқуқлари ҳақида хабардор қилиши шарт.

Қимматли қоғозлар бозорининг профессионал иштирокчиси:

йилнинг бир чораги давомида фақат бир эмитентнинг қимматли қоғозлари билан операциялар;

бир эмитентнинг қимматли қоғозлари билан бир марталик операция, агар бу операция бўйича қимматли қоғозларнинг сони мазкур қимматли қоғозлар умумий сонининг камида 15 фоизини ташкил этган бўлса, уларни амалга оширилганлиги ҳақида қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органига икки иш куни ичида ёзма шаклда ахборот беради.

32

га солиш бўйича ваколатли давлат органи томонидан белгиланади.

21-модда. Инвестиция воситачисининг (брокерининг, дилерининг) фаолияти

Воситачилик ёки топшириқ шартномаси ёхуд мижознинг воситачиси ёки ишончли вакили сифатида қимматли қоғозларга доир битимларни тузиш учун берилган ишончнома асосида иш олиб борувчи юридик шахс брокердир.

Мижозларнинг битимлар тузиш учун брокерга берилган қимматли қоғозлари ва пул маблағлари, шунингдек брокер томонидан шартномалар асосида мижозлар билан тузилган битимлар бўйича олинган қимматли қоғозлар ва пул маблағлари брокер тегишинча Қимматли қоғозлар марказий депозитарийсида ва банкда очадиган (очиладиган) алоҳида ҳисобварақда (ҳисобварақларда) туриши керак.

Брокер ўзига мижози томонидан топширилган пул маблағларидан, мижозга унинг топшириқлари кўрсатиб ўтилган пул маблағлари ҳисобидан бажарилишини ёки улар мижознинг талабига биноан қайтарилишини кафолатлаган ҳолда ўз манфаатларини кўзлаб фойдаланишга, агар бу мижоз билан тузилган шартномада назарда тутилган бўлса, ҳақлидир.

Брокерга пул маблағларидан ўз манфаатларини кўзлаб фойдаланиш ҳуқуқини берган мижозларнинг пул маблағлари брокерга бундай ҳуқуқни бермаган мижозларнинг пул маблағлари турган ҳисобварақдан (ҳисобварақлардан) алоҳида бўлган ҳисобварақда (ҳисобварақларда) туриши керак. Брокер ўз пул маблағларини бу ҳисобварақка (ҳисобварақларга) ўтказишга ҳақли эмас, қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда пул маблағларини мижозларга қайтариш ва (ёки) мижозларга қарз бериш ҳоллари бундан мустасно.

Брокер ҳар бир мижознинг пул маблағлари ҳисобини юритиши, қимматли қоғозларга доир битимлар ва операцияларни фақат мижознинг топшириғига биноан ва у билан тузилган шартномага мувофиқ амалга ошириши, амалга оширилган битимлар ва операциялар тўғрисида унга ҳисобот бериб бориши шарт.

Қимматли қоғозларни сотиб олиш ва (ёки) сотиш нархини ошкора эълон қилиш орқали ушбу қимматли қоғозларни ўзи эълон қилган нархларда сотиб олиш ва (ёки)

17

ги қарорда қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа қоидалар ҳам кўрсатилиши мумкин.

Эмиссиявий қимматли қоғозларни чиқариш тўғрисидаги қарор қонун ҳужжатларига ва эмитентнинг уставига мувофиқ эмитент бошқарув органи томонидан тасдиқланади.

Эмитентнинг мажбуриятлари бажарилишини гаров, банк кафолати ёки қонунда назарда тутилган бошқа усуллар билан қўшимча таъминланадиган облигацияларни чиқариш тўғрисидаги қарорда қўшимча таъминот берган шахс тўғрисидаги ва таъминот шартлари ҳақидаги маълумотлар ҳам кўрсатилиши керак. Бу ҳолда облигацияларни чиқариш тўғрисидаги қарор қўшимча таъминот берган шахс томонидан ҳам имзоланиши керак.

Давлат корхонаси очиқ акциядорлик жамияти этиб ўзгартирилаётганда Ўзбекистон Республикаси Давлат мулкини бошқариш давлат қўмитаси томонидан тасдиқланган акцияларнинг эмиссия рисоласи акцияларни чиқариш тўғрисидаги қарордир.

Эмиссиявий қимматли қоғозларнинг чиқарилиши давлат рўйхатидан ўтказилганидан кейин эмиссиявий қимматли қоғозларни чиқариш тўғрисидаги қарорнинг бир нусхаси қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органида қолади, бир нусхаси эмитентга берилади ва бир нусхаси эмиссиявий қимматли қоғозлар чиқарилишини тасдиқловчи ҳужжатлар илова қилинган ҳолда Қимматли қоғозлар марказий депозитарийсига топширилади.

Рўйхатдан ўтказилган эмиссиявий қимматли қоғозлар чиқариш тўғрисидаги қарорга ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш, шунингдек мазкур қарорни ўз кучини йўқотган деб топиш қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда амалга оширилади.

6-модда. Эмиссиявий қимматли қоғозларнинг чиқарилишини давлат рўйхатидан ўтказиш

Эмиссиявий қимматли қоғозларнинг чиқарилишини давлат рўйхатидан ўтказиш қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органи томонидан эмитентнинг аризаси асосида амалга оширилади. Эмитентнинг аризасига қуйидагилар илова қилинади:

эмиссиявий қимматли қоғозларни чиқариш тўғрисидаги қарор;

8

қимматли қоғозлар бозорида ўз хизматларини таклиф этаётган қимматли қоғозлар бозорининг профессионал иштирокчиларидан ўзлари тўғрисидаги ахборотни ушбу Қонунга мувофиқ талаб қилишга ҳам ҳақли.

Қимматли қоғозлар бозори иштирокчилари қимматли қоғозлар бозори тўғрисидаги қонун ҳужжатлари талабларига ва қимматли қоғозлар бозорида ўзлари тузган шартномалар шартларига риоя этишлари шарт.

Қонун ҳужжатларига мувофиқ қимматли қоғозлар бозорининг иштирокчилари бошқа ҳуқуқларга ҳам эга бўлишлари ва уларнинг зиммаларида бошқа мажбуриятлар ҳам бўлиши мумкин.

54-модда. Қимматли қоғозлар бозори профессионал иштирокчиларининг ва эмитентларнинг жавобгарлиги

Қимматли қоғозлар бозорининг профессионал иштирокчилари ва эмитентлар инвестор олдида етказилган зарарлар доирасида қонун ҳужжатларига мувофиқ қуйидагилар учун мулкий жавобгар бўлади:

қимматли қоғозлар бозори тўғрисидаги қонун ҳужжатларида назарда тутилган ахборотни инвесторнинг талабига биноан тақдим этмаганлик ёки нотўғри маълумотлар тақдим этганлик учун;

қимматли қоғозлар эмиссиясининг белгиланган тартибини бузганлик учун;

қимматли қоғозларнинг инсофсиз рекламасини амалга оширганлик, қимматли қоғозларнинг қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда рўйхатдан ўтказилмаган чиқарилишининг рекламаси, шунингдек муомаласи қонун билан тақиқланган қимматли қоғозларнинг рекламаси учун;

улар томонидан инвесторлар билан қимматли қоғозлар бозори тўғрисидаги қонун ҳужжатларида белгиланган ҳуқуқларини ҳамда эмитентлар ва қимматли қоғозлар бозори профессионал иштирокчиларининг жавобгарлигини чеклайдиган шартномалар тузилганлиги учун;

нархлар борасида ҳийла-найранг ишлатилганликнинг аниқланган фактлари учун, шунингдек қимматли қоғозлар, қимматли қоғозларнинг эмитентлари, қимматли қоғозларга доир нархлар тўғрисида, қасддан бузиб кўрсатилган ахборот, шу жумладан рекламада шундай ахборот тақдим этиш орқали инвесторни қимматли қоғозларни сотиб олишга ёки сотишга ундаганлик учун. Қимматли қоғозлар бо-

41

Қирқиш чизиғи

тилган шартлар ва мажбуриятларга эмитентларнинг риоя этишлари устидан назорат қилиш;

қимматли қоғозлар тўғрисидаги ахборот қонун ҳужжатларига мувофиқ ошкор қилинишини таъминлаш;

қимматли қоғозлар бозори профессионал иштирокчиларининг мутахассисларини аттестациядан ўтказиш;

қимматли қоғозлар бозори иштирокчиларининг фаолияти устидан қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда назорат қилиш орқали амалга оширилади.

49-модда. Қимматли қоғозлар бозори иштирокчиларининг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш мақсадида қимматли қоғозлар бозоридаги чекловлар

Қимматли қоғозлар бозорида қуйидагилар тақиқланади:

эмитентга ёки қимматли қоғозларга тааллуқли ахборотни ошкор қилмасдан қимматли қоғозларни эмиссия қилиш;

чиқарилиши ушбу Қонунда назарда тутилган ҳолларда давлат рўйхатидан ўтказилмаган ёки тўхтатиб қўйилган қимматли қоғозларни жойлаштириш, уларнинг муомаласи, уларни реклама қилиш ва таклиф этиш;

эмиссиявий қимматли қоғозларни оммавий жойлаштиришда ёки уларнинг муомаласида бир инвесторга бошқаларига нисбатан афзаллик белгилаш;

қимматли қоғозлар эгасининг ўз ҳисобварағида бўлган қимматли қоғозларнинг қиймати тўлиқ тўлангунига қадар уларга доир битимлар тузиши;

қимматли қоғозлар бозорида ҳийла-найранг ишлатиш;

устав фонди шакллантирилгунига қадар, шунингдек уни тўлдириш ёки эмитентнинг молия-хўжалик фаолияти билан боғлиқ зарарларнинг ўрнини қоплаш учун корпоратив облигациялар чиқариш;

облигацияларнинг чиқарилиши рўйхатдан ўтказилганидан кейин облигациялар чиқариш тўғрисидаги қарорнинг шу қарор билан белгиланган облигацияларга доир ҳуқуқлар ҳажмига тааллуқли қисмига эмитент томонидан ўзгартишлар киритиш;

қимматли қоғозлар бозори профессионал иштирокчисининг мажбуриятлари бўйича мижознинг қимматли қоғозлари ва пул маблағларини ундириш.

Корпоратив облигацияларни фақат очиқ акциядорлик жамиятлари:

36

ланмаган инвесторлар орасида рекламадан фойдаланган ҳолда очиқ обуна қилиш).

Ушбу модданинг иккинчи қисмида санаб ўтилган ҳолларнинг ҳар бири учун қимматли қоғозлар чиқарилишининг энг кам ёки энг кўп ҳажми қонун ҳужжатларида белгиланади.

Ўзбекистон Республикаси Давлат мулкини бошқариш давлат қўмитаси тасдиқлаган эмиссия рисоласи асосида чиқариладиган акцияларни жойлаштириш Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси белгилаган тартибда мазкур қўмита томонидан амалга оширилади.

Банклар ва инвестиция воситачилари эмиссиявий қимматли қоғозлар чиқарилишининг жойлаштирилмаган қисмини сотиб олиш мажбуриятини олмаган ҳолда эмиссиявий қимматли қоғозларни эмитент номидан сотиш тўғрисида эмитентлар билан шартномалар тузиши мумкин.

Жойлаштирилаётган қимматли қоғозларнинг сони эмиссиявий қимматли қоғозларни чиқариш тўғрисидаги қарорда кўрсатилган қимматли қоғозлар сонидан ортиқ бўлмаслиги керак.

Эмитент эмиссиявий қимматли қоғозларнинг ҳақиқатда жойлаштирилган сонини уларнинг чиқарилиши якунлари тўғрисидаги ёзма билдиришномада кўрсатади. Эмиссиявий қимматли қоғозларни чиқарилиши якунлари тўғрисидаги билдиришномани тақдим этиш тартиби қонун ҳужжатларида белгиланади.

Эмитент чиқарилаётган эмиссиявий қимматли қоғозларни жойлаштиришни эмиссиявий қимматли қоғозларнинг чиқарилиши давлат рўйхатидан ўтказилган кундан эътиборан бир йил ичида тугаллаши шарт.

Эмиссиявий қимматли қоғозларни оммавий жойлаштириш эмиссиявий қимматли қоғозларнинг чиқарилиши давлат рўйхатидан ўтказилганлиги тўғрисидаги хабар эълон қилинганидан кейин камида икки ҳафта ўтгач, амалга оширилади.

Эмиссиявий қимматли қоғозлар чиқарувчи эмитент, шунингдек у билан шартномага кўра эмиссиявий қимматли қоғозларни жойлаштиришни амалга оширувчи банклар ва инвестиция воситачилари мазкур қимматли қоғозлар олингунига қадар инвесторга қимматли қоғозлар эмиссия рисоласи ва эмиссиявий қимматли қоғозларни жойлаштириш шартлари билан танишиб чиқиш имкониятини таъминлаши шарт.

13

12-модда. Депозит сертификатларини ва векселларни чиқариш

Депозит сертификатларини чиқариш қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органи билан келишилган ҳолда Ўзбекистон Республикаси Марказий банки томонидан белгиланган тартибда амалга оширилади.

Векселларни чиқариш қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органи билан келишилган ҳолда Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Ўзбекистон Республикаси Марказий банки томонидан белгиланган тартибда амалга оширилади.

3-боб. Қимматли қоғозларни жойлаштириш ва уларнинг муомаласи

13-модда. Қимматли қоғозларни жойлаштириш ва уларнинг муомаласи шартлари

Қимматли қоғозларни Ўзбекистон Республикаси ҳудудида жойлаштириш ва уларнинг муомаласига, агар қонунда бошқача тартиб белгиланмаган бўлса, улар давлат рўйхатидан ўтказилганидан кейингина йўл қўйилади.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси:

Ўзбекистон Республикасининг норезидентлари томонидан чиқарилган қимматли қоғозларни Ўзбекистон Республикаси ҳудудида;

Ўзбекистон Республикасининг резидентлари томонидан чиқарилган қимматли қоғозларнинг Ўзбекистон Республикаси ҳудудидан ташқарида муомалага киритиш квоталари ва тартибини белгилайди.

14-модда. Қимматли қоғозларни жойлаштириш

Эмитентлар қимматли қоғозларни мустақил равишда, шунингдек банклар ва инвестиция воситачилари орқали жойлаштириш ҳуқуқига эга.

Қимматли қоғозларни жойлаштириш қуйидаги турларда амалга оширилиши мумкин:

қимматли қоғозларни хусусий йўсинда жойлаштириш (олдиндан маълум бўлган, сони чекланган инвесторлар орасида ёпиқ обуна қилиш, оммавий эълон бермаган ва реклама кампанияси ўтказмаган ҳолда);

қимматли қоғозларни оммавий жойлаштириш (сони чек-

12

аудиторлик ташкилотининг хулосаси билан тасдиқланган ўз капиталининг облигациялар чиқариш тўғрисида қарор қабул қилинган санадаги миқдори доирасида;

кейинги уч йил мобайнида рентабеллик, тўловга қобилиятлилик, молиявий барқарорлик ва ликвидликнинг аудиторлик ташкилоти хулосалари билан тасдиқланган ижобий кўрсаткичларига эга бўлса, шунингдек қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда мустақил рейтинг баҳосини олган бўлса;

инвесторларга тегишли маблағларнинг эмитентлар томонидан тўланиши бўйича тўлов агентлари вазифасини бажарувчи тижорат банклари иштирокида чиқариши мумкин.

Корпоратив облигациялар уларнинг эгаларига очиқ акциядорлик жамиятини бошқаришда иштирок этиш ҳуқуқини бермайди.

Юридик ёки жисмоний шахс ёхуд ўзаро келишув билан боғланган ёки бир-бирининг мол-мулкини назорат қилувчи юридик ва жисмоний шахслар гуруҳи томонидан бир ёки бир нечта битим натижасида банк акцияларининг 5 фоиздан ортиғини олиш Ўзбекистон Республикаси Марказий банки хабардор қилинишини, 20 фоиздан ортиғини олиш эса, олдиндан унинг розилигини олишни талаб қилади. Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг олдиндан розилигини олиш тартиби Ўзбекистон Республикаси Марказий банки томонидан белгиланади.

Эмитент ўзи чиқарган акциялар бўйича уларни қайтариб сотиб олиш шарти билан битимлар тузишга, шунингдек ўзи чиқарган акцияларни ишончли бошқарувга топширишга ҳақли эмас.

50-модда. Қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органи

Қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органи Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан белгиланади.

Қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органи:

қимматли қоғозлар бозорини шакллантириш, ривожлантириш, назорат қилиш ва тартибга солиш соҳасида давлат сиёсатини амалга оширади;

қимматли қоғозлар бозоридаги профессионал фаолиятни лицензиялайди;

37

ЖАҲОН 24 соат ичида

Жиддий зарар етказди

Жорий йилнинг 2 майида юз берган "Наргис" тўфони Мьянма давлати иқтисодиётига жиддий зарар етказганди.

БМТ ва АСЕАН ташкилотлари томонидан тайёрланган маърузада келтирилишича, тўфон келтирган талафотларни бартараф этиш учун камида уч йил муддат ва бир миллиард АҚШ доллари миқдорида маблағ керак бўлади. Ҳисоб-китобларга кўра, табиий офат мамлакат иқтисодиётига тўрт миллиард доллар миқдорида зарар етказган. Тўфон вақтида 84 минг нафарга яқин фуқаро ҳалок бўлган ва яна 54 минг киши бедарак йўқолган деб ҳисобланмоқда. Шунингдек, 450 мингта бино бутунлай йўқ бўлиб кетган бўлса, 350 та тураржойга жиддий зиён етган. Ҳозир мамлакатдаги тиббиёт муассасаларининг 75 фоизида тиббий ёрдам кўрсатиш имконияти мавжуд эмас. Тўрт мингта мактаб биноси деярли харобага айланиб қолган.

Норозилик билдиришмоқда

Сенегал давлатининг "Sud FM", "Radio Futurs Medias" радиостанциялари ва "Le Populaire", "L"Observateur", "Le Quotidien" ва "Sud Quotidien" каби етакчи газеталари жамоалари оммавий иш ташлаш эълон қилишди.

"AFP"нинг хабар беришича, иш ташлашга маҳаллий полиция вакилларининг журналистларга бўлган аёвсиз муносабатлари сабаб бўлди.

Эслатиб ўтамиз, 20 июнь куни полициячилар Сенегал-Либерия терма жамоалари ўртасидаги футбол учрашуви вақтида икки нафар журналистни уриб, жиддий тан жароҳати етказишганди. Улардан бири йигирма кундан сўнг шифохонада вафот этган. Шундан сўнг деярли бутун мамлакат бўйлаб полицияга қарши оммавий норозиликлар авж олиб кетди.

Молиявий аҳвол яхши эмас

АҚШдаги йирик банклардан бири — "Bank of America" молиявий инқироз ёқасига келиб қолди, деб ёзади "BBC News".

Жорий йилнинг иккинчи чорагида банк даромадларида 41 фоиз йўқотиш кузатилган. Бу 3,41 миллиард АҚШ доллари бой берилди, деганидир. Кузатувчиларнинг фикрича, ушбу банкнинг молиявий кўрсаткичлари 2007 йилдан буён салбий томонга ўзгармоқда.

Мутахассислар "Bank of America"даги йўқотишларни тураржой бозоридаги савдоларда ишлари юришмаётганига боғлашмоқда.

Энг тежамкор компьютер

Бугунги кунда дунёдаги етакчи компаниялар ўртасида электр энергиясини кам сарфлайдиган техникалар яратиш бўйича рақобат бормоқда десак, муболаға бўлмайди.

Бундан "CherryPal" компанияси ҳам четда тургани йўқ, албатта. Яқинда корхона мутахассислари электр энергиясини жуда кам сарфлайдиган компьютер яратишга муваффақ бўлишди. "CherryPal C100" русумли мўъжаз компьютернинг оғирлиги бор-йўғи 300 грамм. У икки ватт энергияда бемалол ишлай олади.

Одатдаги компьютерлардаги барча имкониятларни ўзида мужассам этган "CherryPal C100"нинг нархи 249 доллар қилиб белгиланди. Тежамкор компьютерлар шу ойнинг охирида сотувга чиқарилади.

Шаҳар марказида портлаш

Кобул шаҳри марказий кўчаларидан бирида камикадзе ўзини портлатиб юборган.

Маҳаллий полиция матбуот котиби Али Шоҳ Пактивалнинг айтишича, портлаш содир бўлган жойда ҳарбий кучларга тегишли ҳеч қандай техника жабр кўрмаган. Камикадзе йўналишларга қатнайдиган автобуслардан бирининг ёнида портловчи қурилмани ҳаракатлантирган.

Натижада уч киши ҳалок бўлган ва бир одам жиддий тан жароҳати олган.

Хориж матбуоти хабарлари асосида тайёрланди.

ИСТЕЪДОД, БИЛИМ ВА ТАФАККУР

бизни дунё эътирофига сазовор этди

Мустақиллик йилларида Президентимиз раҳнамолигида биз — ёш авлод таълимига катта эътибор қаратилди. Айниқса, Кадрлар тайёрлаш миллий дастури, Мактаб таълимини ривожлантириш Давлат умуммиллий дастури доирасида амалга оширилаётган кенг қамровли ишлар таҳсинга лойиқ.

Бу саъй-ҳаракатлар пировард натижада биз ёшларнинг дунё миқёсидаги турли беллашув ва мусобақаларда фаол иштирок этиб, катта зафарлар қучишимизга асос бўлмоқда. Жумладан, шу йил 14-20 июль кунлари Испания пойтахти Мадридда ўтказилган 49-халқаро математика олимпиадасида жаҳоннинг 97 давлатидан келган 535 ўқувчи қаторида мен иштирокчи бўлган мамлакатимиз жамоаси ҳам муваффақиятли қатнашди ва шу жараёнда терма жамоамизнинг олти аъзосидан тўрт нафари бронза медалга, икки нафари 49-халқаро олимпиаданинг фахрий дипломига сазовор бўлди.

Мазкур олимпиадада Хитой, Россия, АҚШ, Буюк Британия, Франция ва бошқа ривожланган давлатлардан вакиллар иштирок этди. Бу жаҳонаро илму баҳсда яна бир карра ҳеч кимдан кам эмаслигимизни, ҳатто, бошқалардан ҳар томонлама устун эканлигимизни исботладик. Испаниядаги турли вазирлик ва идоралар мутасаддилари мамлакатимиз таълим тизимидаги ислоҳотлар билан танишишар экан, бу ишлар ёшлар истиқболи йўлида амалга оширилаётганлигига тан беришди.

Ифтихор

Биз бу жараёнда ҳам эътибор ва ғамхўрликни тўла ҳис этиб турдик. Юртбошимизнинг "Ҳеч қачон бўш келманглар, болаларим, эртанги кун бизники, марра бизники!" дея билдирган юксак ишончлари, шубҳасиз, ана шундай муваффақиятга эришишимизга катта туртки бўлди.

Мусобақалардан кейин барчамиз Мадрид шаҳрини айландик. Баҳайбат иморатлар, гавжум кўчаларни кўрдик. Лекин дунёда Ўзбекистондек серқуёш юрт, унинг элидек одамохун кишилар йўқлигига яна бир бора ишонч ҳосил қилдик. Шунда пойтахтга қайтишимиз билан бош майдонимиз — Мустақиллик майдони, Эзгулик аркасини зиёрат этишни аҳд қилиб қўйдик.

Юртимизда ёшларга қаратилаётган эътиборнинг аҳамияти шундаки, туманимиздаги 1-ихтисослаштирилган мактаб-интернатдан шу кунгача халқаро олимпиадаларда 39 ўқувчи қатнашган ва уларнинг 21 нафари ғолиблик шоҳсупаларини эгаллаган.

Ҳа, биз ҳар қанча фахрлансак арзийди. Негаки биз озод ва обод юртда, ҳукуматимизнинг улкан ғамхўрлиги остида вояга етаяпмиз, илм олаяпмиз. Дунёдаги манаман деган мамлакат ёшлари билан бақамти туриб баҳслашаяпмиз ва ғолиб келаяпмиз. Бу туйғу бизни янги зафарларга илҳомлантириши, шубҳасиз.

Шерзод САФОЕВ,
Қоракўл туманидаги 2-мактаб ўқувчиси, 49-халқаро математика олимпиадаси бронза медали соҳиби.

В. ГРАНКИН олган сурат.

ИҚТИДОРГА ҚАНОТ, БОЛАГА МЕҲР КЕРАК

Фарзандларимиз улуғ мақсад, орзу-умидлар билан бошлаган ишларимизнинг давомчилари. Шундай экан, уларни ҳаётнинг пасту баланд, ўнқир-чўнқир сўқмоқларидан етаклаб, тўғри ва ойдин йўлга солмоқ, жамият ишига жонкуяр, фидойи инсонлар қилиб вояга етказмоқ шу азиз Ватаннинг тақдирини ўйлайдиган ҳар бир киши зиммасига катта вазифалар юклайди.

Шуни таъкидлаш жоизки, бу масъулиятли, долзарб вазифаларнинг ижобий ечим топишида ҳуқуқ-тартибот идоралари, хусусан, Андижон вилояти прокуратураси ва унинг жойлардаги идораларида ҳам кенг қамровли ишлар амалга оширилмоқда.

Андижон шаҳрида турли миллатга мансуб 352 минг аҳоли истиқомат қилади. Уларнинг 143 минг нафари ёки 41 фоизини вояга етмаганлар ташкил этади. Ҳамжиҳатлик, ҳамфикрлик, тинч-тотувлик сингари инсон номини шарафловчи фазилатларни тарбиялаш мақсадида шаҳар прокуратураси ҳузурида вояга етмаганлар ишлари билан шуғулланувчи идоралараро мувофиқлаштирув маркази ташкил этилган. Марказнинг асосий вазифаси ёшлар тарбияси билан шуғулланувчи идора ва ташкилотларнинг соҳадаги фаолиятини мувофиқлаштириш ҳамда вояга етмаганларнинг ҳуқуқий билимларини оширишдан иборатдир.

Халқимизда минг бор эшитгандан бир марта кўрган афзал, деган нақл бор. Прокуратура масаланинг ана шу нозик жиҳатини ҳисобга олиб, ёшлар ўртасида турли кўрик-танловлар, тадбирлар ўтказилишида бош-қош бўлмоқда. Жумладан, Андижон давлат тиббиёт институти қошидаги академик лицейда мунтазам равишда давра суҳбатлари ўтказилаётир. Ҳамкорлик ришталари бора-бора турли кўрик-танловларга қанот бўлди. Чунончи, ўқувчилар 2006 йили «Конституция — бахтимиз қомуси» танловида биринчи, 2007 йилда эса «Сиз қонунни биласизми?» деб номланган кўрикнинг республика босқичида учинчи ўринни қўлга киритди.

Энди томир отиб, япроқ ёзаётган ниҳол парваришга муҳтож бўлишидан ташқари, эгилувчан, мўрт бўлади. Ўсмир ҳам шундай. Шаҳар ҳокимлиги ҳузуридаги вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссия, прокуратура ҳамкорликда иш ташкил этгач, мактабга ўқишга келмай қўйган, бозорларда ўралашиб юрган, боқувчисидан айрилиб боши берк кўчага кириб қолганлар сони кескин камайди. Спорт мажмуалари, майдонлар болакайлар билан тўлди. Саломатлиги яхшиланди.

— 12-ихтисослашган махсус мактаб-интернатнинг ҳолати ўрганилганда, — дея ҳикоя қилади шаҳар прокурори Бекмуҳаммад Аҳмадалиев, — ўқув жиҳозларининг бир қисми эскириб, фойдаланиш учун яроқсиз ҳолга келиб қолгани ойдинлашди. Хоналар қишда совуқ, бунинг устига, яхши ёритилмаслиги маълум бўлди. Тиббий жиҳозларнинг эса муддати ўтиб кетган. Мактаб ошхонасида ҳам ачинарли ҳолат юзага келган. Махсус дарсликлар, бадиий адабиётлар етишмайди. Бу каби камчиликлар хусусида мутасадди ташкилотларга тақдимномалар киритилди, таклифлар билдирилди. Буларнинг самараси ўлароқ, 48 миллион сўмлик қурилиш-таъмирлаш ишлари бажарилди. Ногирон болалар шароити тубдан яхшиланди. Айни кунларда болалар кенг ва ёруғ хоналарда ўқимоқда. Кутубхона адабиётлар билан тўлди. Тиббиёт хонасига замонавий асбоб-ускуналар келтирилди.

Назорат

Шундан кейин эътибор яна бир маскан — «Меҳрибонлик уйи» ҳамда мактаб-интернатларга қаратилди. Ижтимоий ҳимояга муҳтож вояга етмаганлар ҳисобга олинди. Уларнинг билим олишлари, яшашлари учун шарт-шароит тубдан яхшиланмоқда.

Нотинч оилаларда жанжал жабрини норасида гўдаклар, болалар тортади. Асака туманидаги Кужгон қишлоқ фуқаролар йиғинининг Қайрағоч маҳалласида истиқомат қилувчи Обиджон Ботиров оталик бурчини ичкиликка алмаштиргач, оилада кўп нохушликлар келиб чиқди. Аввало, унинг умр йўлдоши Манзурахонга жабр бўлди. Тўрт нафар ўғил-қизнинг ётарида ҳам, турарида ҳам ҳаловат йўқолди.

Бундай дамларда, турган гапки, бола ўз уйидан безиб қолади. Кўчага чиқиб кетгиси келади. Ва яна эс-ҳуши жойида бўлган ўсмир оилани тебратишга ожизлик қилаётган отасининг нуқсонини ёпиш, онасига ёрдам бериш учун бозорга ёхуд унча-мунча пул топиш мумкин бўлган жойларга ўзини уради.

Асака тумани прокуратураси масъуллари вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссия аъзолари билан ҳамкорликда масаланинг ана шундай нозик томонларига эътибор қаратмоқдалар.

— Оталик мажбуриятларини бажаришдан бўйин товлаётганларга, бурчини унутганларга жазо тайинлашдан осони йўқ, — дейди Асака тумани прокурори Акмалжон Каримов. — Лекин оила бутлиги, муқаддаслиги-чи? Ота-онанинг фарзандга бўлган меҳрини, болаларнинг катталарга ҳурматини ҳеч нарса билан ўлчаб бўлмайди-ку. Фарзандлари тарбиясидан ўзини олиб қочган 32 нафар шахсга нисбатан чора кўрилди. 97 нафар ўқувчи қадрдон мактабига — ўқишга қайтарилди. Кам таъминланган оилаларни моддий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш мақсадида чорва ҳайвонлари сотиб олишлари учун кредит ажратилишида ёрдам кўрсатилди. Вояга етмаган саккиз нафар ўқувчига 16 ёшга тўлгунига қадар нафақа тайинланди. 4 нафар ота-она ишга жойлаштирилди.

Юқоридаги рақамлар ҳали кўп иш қилиниши зарурлигини кўрсатиб турибди. Ёшлар тарбиясида ота-она, мактаб қатори, маҳалла оқсоқоллари, қолаверса, кенг жамоатчилик етакчи куч эканини яна бир бор таъкидламоқ ўринли бўлади.

Одилжон ШОДМОНАЛИЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Республика Кўчмас мулк биржаси
Андижон вилояти филиали

нархлари босқичма-босқич ошиб бориш тартибида ўтказиладиган очиқ аукцион савдосига таклиф этади.

Аукцион савдосига Андижон вилояти хўжалик судининг 2006 йил 1 августдаги 17-0602-4765-сонли ижро варақасига асосан, Асака шаҳри СИБ томонидан савдога қўйилган Асака шаҳри, Шаҳрихон кўчаси, 49-«А» уйда жойлашган, умумий қурилиш майдони — 951,83 кв.м., А-литерли, 13 хонадан иборат цех, А1-литерли 2 хонали қоровулхона, Б-литерли 5 хонадан иборат хизмат хонаси, Б1-литерли айвон, В-литерли 2 хонали ёрдамчи бино, В-литерли темир бостирма, темир дарвоза, 75 дона «СР» русумли механик қўлқоп тикиш дастгоҳи, 31 дона қўлқоп тикиш дастгоҳи, 2 дона оверлог дастгоҳи, 28 дона «MGF-F7 L/M» русумли авто қўлқоп тикиш дастгоҳи, 3 дона «DCR-942» русумли оверлог, 20 дона «SMG F7» русумли автомат қўлқоп тикиш дастгоҳи қўйилмоқда.

Бошланғич баҳоси — 383 611 501 сўм.

Аукцион савдоси 2008 йил 26 август куни соат 11.00 да Андижон шаҳри, Навоий шоҳкўчаси, 30-уйда ўтказилади.

Юқорида кўрсатиб ўтилган мулклар билан Асака шаҳри СИБ вакили иштирокида бевосита жойига чиқиб танишиш мумкин.

Аукцион савдосида иштирок этиш истагидаги талабгорлардан аризаларни қабул қилиш аукцион савдоси ўтказилишидан бир кун олдин тўхтатилади.

Савдода қатнашиш учун талабгорлар мулк бошланғич баҳосининг 10 фоизидан кам бўлмаган миқдордаги закалат пулини тўлов ҳужжатида ижро ҳужжати рақами ва санасини кўрсатган ҳолда, РКМБ Андижон вилояти филиалининг «Асака» банки Андижон вилояти филиалидаги қуйидаги ҳисоб рақамига тўлашлари шарт: 22622000200571452003, МФО 00069, ИНН 200933850.

Қўшимча маълумотлар учун телефонлар: (8-374) 224-48-53, 224-37-86.

1196Н/1111 ***Лицензия DB 001 № 000004.***

РЕСПУБЛИКА КЎЧМАС МУЛК БИРЖАСИ
НАМАНГАН ВИЛОЯТИ ФИЛИАЛИ

нархлари ошиб бориш тартибида ўтказиладиган такрорий очиқ аукцион савдосига таклиф этади.

Аукцион савдосига Наманган вилояти хўжалик судининг тегишли ижро ҳужжатларига асосан, Наманган шаҳар суд ижрочилари бўлими томонидан хатланган, Наманган шаҳри, Амир Темур кўчаси, «Ёшлар» спорт мажмуаси ҳудудида жойлашган «Боулинг» биноси ҳамда бинога ўрнатилган жиҳоз ва ускуналар қўйилмоқда.

Бошланғич баҳоси — 700 792 558 сўм.

Аукцион савдоси 2008 йил 12 август куни соат 11.00 да Наманган шаҳри, Нодира кўчаси, 3-уйда ўтказилади.

Савдога қўйилган мулк билан суд ижрочилари бўлими вакили иштирокида бевосита жойига чиқиб танишиш мумкин.

Аукцион савдосида иштирок этиш истагидаги талабгорлардан аризаларни қабул қилиш савдо бошланишидан бир кун олдин тўхтатилади.

Савдода қатнашиш учун талабгорлар мулк бошланғич баҳосининг 10 фоизидан кам бўлмаган миқдордаги закалат пулини тўлов ҳужжатида ижро ҳужжати рақами ва санасини кўрсатган ҳолда, РКМБнинг Наманган вилояти филиалидаги қуйидаги ҳисоб рақамига тўлашлари шарт: 20210000600571452072, АТИБ «Ипотекабанк»и Наманган бўлими, МФО 00223, ИНН 200933850.

Қўшимча маълумот учун телефонлар: (8-369) 226-54-47, 226-27-01.

Лицензия: DB 001 № 000004.

ООО «Росагропромснаб» предлагает:

СЧЕТЧИКИ ГАЗА ультразвуковые «Гобой-1»

СЧЕТЧИКИ ГАЗА вихревые СВГ.М

На все поставляемые товары имеются сертификаты соответствия.
Гарантийный срок на поставляемую продукцию – 12 месяцев со дня установки.
Отдельно предприятие поставляет краны, отводы, задвижки и фильтры различных диаметров.

Адрес: г. Ташкент, Чиланзар, кв-л 6, д. 2 (Ор-р – метро «М. Улугбек»)
Товар сертифицирован. Тел./факс: 273-16-40, 276-90-57

ТАШКИЛОТ СОТАДИ

KIA Spectra

19 500 $

Тўлов нақд пулда.
Етказиб бериш муддати— икки ҳафта.
Божхона тўловлари баҳога киритилган.

Буюртма бўйича

Т. 140-00-61/62, 110-41-43, 317-67-97.

Каттақўрғонлик ижодкор Инатилла Рустамов 77 ёшда велосипедда минг километрдан зиёд йўл босиб, Каттақўрғондан Андижонга бориб келди.

Юртим манзаралари йўлга чорлади

— Ўттиз йилдан буён велосипедда юраман, — дейди Инатилла ака. — Тетиклигим боиси ҳам шунда. Рости, Андижон сафарида чарчаганим йўқ. Йўл-йўлакай Ватан манзараларини томоша қилиш вужудимга куч-қувват, қалбимга илҳом бағишлади. Водийнинг кўплаб шаҳар ва қишлоқларида ажойиб одамлар, юраги элга муҳаббат билан лиммо-лим инсонлар, ижодкорлар билан учрашдим, ўзимга тенгдош отахонлар билан суҳбат қурдим. Истиқлол йилларида амалга оширилган ижобий ўзгаришларни ўз кўзим билан кўриб, дилим яйради.

А. САТТОРОВ.

SONATA

Ўз йўлингни танла!

Drive your way

КАФОЛАТ — 2 ЙИЛ. МАҲСУЛОТ СЕРТИФИКАТЛАНГАН.

EURO2008 HYUNDAI Official Partner **Tel. 250-11-11**

Ўзбекистон Бадиий академияси жамоаси Қашқадарё тасвирий ва амалий санъат лицей-интернати директори **Муҳиддин АСТОНОВнинг** вафот этганлиги муносабати билан марҳумнинг оила аъзоларига чуқур таъзия изҳор этади.

Тошкент давлат юридик институти жамоаси криминалистика кафедраси доценти Роҳила Алимовага ўғли, информатика кафедрасининг катта ўқитувчиси **Шуҳрат АЛИМОВнинг** вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг республика дезинфекция станцияси жамоаси Бухоро вилояти дезинфекция станцияси бош врачи Мустақим Ниёзовга волидаи муҳтарамаси **МУКАРРАМ аянинг** вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

«Капиталбанк» АТБ жамоаси банкнинг маъмурий департаменти директори Абдулҳай Расуловга ўғли **Абдурашид РАСУЛОВнинг** вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Тошкент фармацевтика институти жамоаси фармация кафедраси доценти Гулмира Юсуповага онаси **ДИЛБАР аянинг** вафоти муносабати билан чуқур ҳамдардлик изҳор этади.

ТАНГА ДАРМОН, ҒАЗНАГА ДАРОМАД

Гўзал географик ва табиий шароитлар республика ҳудудида экологик туризмни ривожлантириш учун ғоят қулайдир. Бу борада мамлакатнинг тоғли ҳудудларида жойлашган, замонавий жиҳозланган сайёҳлик мажмуаларида қишки ва ноёб сайёҳлик дастурлари ташкил этилган. Сайёҳликнинг янги йўналиши — йирик қўриқхоналар ва боғлар ҳудудида ташкил этилган табиатшунослик туризми ривожланмоқда.

Ислом КАРИМОВ.

Жаҳон туристик ташкилоти (WTO)нинг маълумотларига қараганда, экологик туризм бугунги кунда соҳанинг жадал суръатларда ривожланаётган тармоғига айланди. Баъзи мутахассислар ўтган асрнинг охирларида жаҳон туризми саноатига кира бошлаган бу йўналиш истиқболига шубҳа билан қарашганди. Аммо у қисқа вақт ичида сайёҳлар оқимини ривожланган мамлакатлардан ривожланаётган давлатлар томон буриб юборди. Нега деганда, бу мамлакатларнинг туризм индустрияси асосан табиий ёки экологик туризм ҳисобига амалга оширилади.

Ушбу омил экотуризм сайёҳлик бозорининг 10-20 фоизини қамраб олиш имконини берди. Натижада умумий туризмнинг ўсиш суръатидан 2-3 маротаба ошиб кетди.

Ўзбекистон туризм кўрсаткичлари бўйича жаҳонда етакчи ўринларни эгаллайди. Мамлакатимиз дунё сайёҳларини жалб қилувчи нафақат қадимий шаҳарлар, тарихий ёдгорликларга бой, балки экотуризм йўналишида бетакрор гўзал табиати, ландшафтлари (саҳро, чўл-адирлар, тоғлар, паст-текисликлар), хилма-хил ноёб ўсимлик ва ҳайвонот дунёси, археологик топилмалар, палеонтологик қолдиқлар, кам учрайдиган геологик ётқизиқлар, 800 дан ортиқ табиий ёдгорликлари билан ҳам машҳурдир. Президентимиз томонидан 2006 йил 17 апрелда имзоланган "Ўзбекистон Республикасида 2006-2010 йилларда хизмат кўрсатиш ва сервис соҳасини ривожлантиришни жадаллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Қарор тармоқ ҳаётида янги саҳифани очиб берди.

Ушбу ҳужжатда туристик маршрутларни кенгайтириш, янгиларини ишлаб чиқиш, ички ва халқаро туризм бўйича турли-туман маданий, кўнгилочар дастурларни ташкил этиш орқали сайёҳларни кўпроқ жалб қилиш, аниқроғи, уларнинг сонини йилига 6 фоиздан ошириб бориш белгилаб берилди. Бундан мақсад 2010 йилда сайёҳликнинг ялпи ички маҳсулотдаги улушини 49 фоизга етказишдир. Бунинг учун Ўзбекистоннинг туристик ресурслари етарли. Ҳозирги кунда йилига 1 миллиондан ортиқ сайёҳларни қабул қилиш имконияти мавжуд. Ахир, мамлакатимизда муҳофаза этиладиган табиий ҳудудларнинг умумий майдони 20520 кв. километрни ташкил этади. Бу республикамиз ҳудудининг 5,2 фоизи демакдир. Бу ерда 9 та давлат қўриқхонаси, яна шунча давлат буюртмахонаси, 2 та миллий боғ ва "Жайрон" экомаркази фаолияти йўлга қўйилган. Бундан ташқари, 38 миллион гектардан ортиқ овчилик майдонлари, жумладан, 1,0 миллион гектарлик сув фонди мавжудлиги экотуристларнинг айни орзусидаги гўшалигидан далолатдир.

▼ **Жараён**

"Ўзбектуризм" миллий компанияси мутахассисларининг таъкидлашича, чет эл сайёҳларини Ўзбекистонга, умуман, Марказий Осиё табиатига жалб этишда "Экосан" халқаро ташкилоти қошида фаолият юритаётган "Экосан-тур" Халқаро экотуризм марказининг хизмати, айниқса, катта бўлмоқда. Марказ томонидан Германия, Австрия, Ҳиндистон сингари дунёнинг қатор давлатларида экофестиваллар уюштирилаётгани хорижлик сайёҳларнинг мамлакатимиз табиатига қизиқишини тобора оширмоқда.

Ташкилот 2010 йилгача экотуризм соҳасида хизмат кўрсатиш ҳажмини 12 маротаба кўпайтириш устида изланишлар олиб бормоқда. Ана шунда 1243 та қўшимча иш ўрни очилиб, йирик даромад манбаи яратилади. У қишлоқ аҳолиси турмуши фаровонлигига хизмат қилиши билан ниҳоятда аҳамиятлидир.

Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси томонидан экотуристларга қулай шарт-шароитлар яратиш, сервис хизматларини такомиллаштириш мақсадида қатор лойиҳалар амалга ошириб келинмоқда. Хусусан, кейинги йилларда қўриқхоналарда, табиат боғлари, ўқув марказлари ва парваришхоналарда экологик тоза қайта тикланувчи энергия қурилмалари ўрнатилди. Жаҳон андозалари талабларига жавоб берадиган меҳмонхоналар бунёд этилди.

Тизимда олиб борилаётган бундай кенг кўламли ишлар мамлакатимизда экотуризмнинг жадал ривожланишига хизмат қилаяпти. Зеро, экотуризм нафақат табиат қўйнига саёҳат, энг аввало, экологик муаммоларни ҳал қилиш, ижтимоий-иқтисодий масалалар ечимига хизмат қилиши билан жаҳон ҳамжамиятининг диққат марказидаги соҳага айланди.

Саид РАҲМОНОВ.

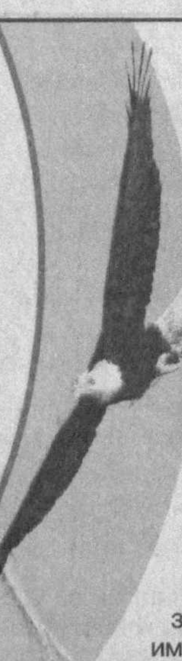

Йўл атрофларида, баланд бинолар пойида бўй чўзган бир-биридан нафис гулларни кўриб, бундай чирой инсон қўли билан яралганига шубҳа қиласан, киши. Лекин бу нафосатга ошуфта қалбларнинг бемисл меҳнатлари маҳсулидир. Ботир Ортиқхўжаев — ана шундай гўзаллик меъморларидан бири.

ГЎЗАЛЛИК МЕЪМОРЛАРИ

— Болалигимда қаерда қандай гул кўрсам, ўшандан албатта олиб келиб ўстирардим, — дейди у. — Бу ишимни кўрганлар "Боғбоннинг боласи-да!" дейишарди. Ҳозир ҳам ҳовлимда атиргулдан тортиб, гулсапсар, итоғиз, қашқаргул сингари ўнлаб турдаги гуллар ўстираман. Уларга қараб, баҳри дилим очилади, дам оламан. Ўлкамизда гулларнинг 6 туркум ва 30 дан зиёд тури мавжуд бўлса, уларнинг аксарияти дардларга даволиги билан ажралиб туради. Масалан, атиргулдан олинган суюқлик юрак-қон томирлар фаолиятини яхшилайди. Тожбарг ва гулсапсарлар илдизидан атир-упа ишлаб чиқаришда фойдаланилади.

Ботир Ортиқхўжаев айни пайтда Тошкент шаҳар ободонлаштириш бошқармасида фаолият кўрсатаяпти. Биз у кишини пойтахтимизнинг А.Қодирий кўчасида кўкаламзорлаштириш ишлари қизғин олиб борилаётган пайтда учратдик. Бу ердаги дарахтларга шакл берилиб, икки юздан зиёд арчалар ўтқазилибди. Офтоб қиёмга келиб қолганига қарамай, майдонга майса ётқизишга зўр беришаяпти. "Кейинги сафар келганингизда "яшил олам"да суҳбат қурамиз", дейишади улар.

Шу йилги баҳорда бошқарма ходимлари шаҳар бўйлаб олти миллион туп атиргул, антиринум, карнайгулнинг маҳаллий турларидан ташқари, хориждан келтирилган оқ, пушти, сиёҳ ва алвон рангдаги мавсумий ва кўп йиллик гул кўчатлари ўтқазишди. Ўлкамизга гўё гулжаъфар, гулсапсар каби гуллар чиройи билан кўклам кириб келгану бу гўзаллик кеч кузаккача давом этаётгандек туюлади. Ахир ёзнинг саратонида ҳам уларнинг тароватидан кўклам нафаси келиб туради-да!

▼ **Нафосат олами**

Шоира БОЙМУРОДОВА.

ОНАЖОНИМ — ТАБИАТ

САНГИ ЖУМОН ҚОЯСИ

Оқтов тизмаларининг ўнг қанотида, сойнинг икки томонида Санги жумон қўрғони ястаниб турибди. Бу гўзал масканидан бир ярим чақирим баландликда маҳаллий аҳоли Тешиктош деб атайдиган Санги жумон тоши бор. Геологларнинг ҳисоб-китобларига қараганда, унинг оғирлиги 270 тоннани, баландлиги беш, эни эса 12,5-13 метрни ташкил этади.

▼ **Синоат**

Ҳар йили бу мўъжизадан баҳра олиш иштиёқида мамлакатимизнинг турли бурчакларидан, ҳатто Япония, Украина, Польша сингари чет мамлакатлардан сайёҳлар келиб кетади.

Ажабланарлиси, лола шаклидаги бу улкан тош доимо қимирлаб туради. Табиатнинг мана шу сеҳри кишиларни неча асрлар давомида мафтун этиб келмоқда. Маҳаллий халқ уни муродбахш тош сифатида ҳам ниҳоятда қадрлашади. Эмишки, фарзанд кўрмаган аёл Санги жумон тошларини уч марта зиёрат қилгандан сўнг мақсадига эришган экан. Шунингдек, гуноҳ иш қилиб, виждони қийналган кишилар тошни ювиб, кўнгли таскин топган.

Мутахассисларнинг хулосасига кўра, табиатнинг бу шоҳ асари аслида шамол эрозияси кучи билан яралган. У узоқдан гоҳ замбуруғ, гоҳ қўзиқориинни эслатади. Сўнгги йиллардаги изланишлар жараёнида бу қоятошлар атрофидан сопол идиш парчалари, ҳатто сопол хум топилган. Бу аждодларимиз бундан аввал ҳам Санги жумон қояси атрофида ўтроқ ҳаёт кечириб, деҳқончилик, овчилик ва ҳунармандчилик билан шуғулланганидан далолатдир.

Ҳамдам ЭШОНҚУЛОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Аҳмаджон ЭЛМУРОДОВ олган сурат.

РАЙҲОН

Кишининг баҳри дилини очиб, кайфиятини кўтарадиган ўсимликлардан бири райҳондир. У араб тилида "хушбўй ўсимлик" маъносини беради. Форслар эса "исрафан" — "доимий қувонч", деб аташади.

НАБОТОТ

Марказий Осиёда райҳоннинг ошрайҳон, садарайҳон каби турлари ўстирилади. Улардан эфир мойи олинади, озиқ-овқат, консерва маҳсулотлари тайёрлашда кўкат ўрнида ишлатилади.

Тиббиётда райҳон беморга тинчлантирувчи восита сифатида тавсия этилади. Нафас фаолияти сусайганда, асабий толиқиш, руҳий заифликда, қон айланиши бузилганда райҳон жуда қўл келади. Шунингдек, у йўтал ва қизамиқнинг олдини олишга катта фойда беради. Шунинг учун нуронийларимиз саратонда қуритиб қўйилган райҳонни қиш бўйи овқатга солишади ва дамлаб ичишади.

Райҳон сирка ва озроқ миқдордаги туз билан қўшиб қайнатилса, тиш оғриғини ҳам қолдиради.

Бир кунда қанча сув истеъмол қиласиз? Бу саволга аксариятимиз бир ёки икки литр, дея жавоб берамиз. Аслида ёзнинг жарима кунларида ҳар бир киши ўртача 3-5 литр сув истеъмол қилади. Энди унга кундалик эҳтиёжингиз учун ишлатиладиган сув миқдорини қўшинг.

ТИРИКЛИК НЕЪМАТИ

Билмасангиз, мутахассисларнинг ҳисоб-китобларига таянинг. Уларнинг таҳлилларига қараганда, республикамизда бир киши кун давомида ўртача 110 литр сув сарф этади. Бу рақам шаҳарларда 240-270 литрни ташкил этади.

▼ **Сув — бу ҳаёт**

Унутмангки, сув хонадонимизга ўз-ўзидан оқиб келмайди. Водопровод жўмрагига келгунича соҳа ходимларининг машаққатли меҳнатларию яна қанча сарф-харажат кетади. Шунга қарамай, мамлакатимизда сувнинг баҳоси ниҳоятда арзон. Масалан, пойтахтимизда бир кишининг кун мобайнида ишлатадиган сувининг таннархи тахминан 13 сўм, қишлоқларда 7-9 сўмга тўғри келади. Буни хорижий мамлакатлар билан таққосласангиз, ер билан осмонча фарқ бор. Ҳатто дунёнинг ривожланган давлатларида сув озиқ-овқат маҳсулотлари сингари сотиб олинади, тағин у куннинг маълум бир соатларидагина жўмракларга келади.

Бироқ айрим юртдошларимиз бу бебаҳо неъматнинг қадрига унчалик етмаётгани кишини ташвишга солади. Сувни ҳуда-беҳудага оқизиб, исрофгарчиликка йўл қўйилмоқда. Мева-сабзавотларни жўмрак тагида совутишига нима дейсиз? Оқавага айланиб кетаётган бу сувдан қанча одамнинг унга бўлган эҳтиёжи қондирилар эди. Ёки бўлмаса, қанча майдон боғу бўстонга айланади. Бундай дейишга тўла асосимиз бор. Чунки...

Бир киши бир йил мобайнида ишлатган сувга деҳқончилик қилинса, 24 тонна пахта, 77 тонна ғалла ҳосили олиш мумкин экан.

Демоқчимизки, ҳамма неъматни борида қадрланг.

Д. СОДИҚОВ.

БИЛАСИЗМИ?

**** Мутахассисларнинг таъкидлашича, атмосферанинг оғирлиги 5300000 миллион тоннадан иборат. Шунча юкни Москвадан Санкт-Петербург шаҳрига ташиш учун 4 миллиард йил керак бўлади.***

** Итлар орасида сенбернар энг оғири ҳисобланади. Бу зотнинг беш ёшлиси 140 килограммгача тош босади.*

**** Ойнинг диаметри 3476 километрни ташкил этади.***

** 1000 йилда ерга ҳаводан 3 миллиметр чанг тушади.*

**** Чигиртканинг қони оқ бўлади.***

АСРНИНГ ЭНГ МУДҲИШ ОФАТЛАРИ

Кўп йиллик кузатишларга қараганда, табиий офат, айниқса, сўнгги юз йилликда кўп содир бўлган. Оқибатда у минг-минглаб инсонларнинг ҳаётига зомин бўлган, жуда катта миқдорда иқтисодий зарар келтирган. Соҳа мутахассислари сўнгги асрнинг энг даҳшатли табиий офатлари рўйхатига қўйидагиларни киритишди:

▼ **Статистика**

● 2008 йил май ойида Мьянма юз берган "Наргис" тропик тўфони 84 мингга яқин кишининг ҳаётига зомин бўлди. Яна 54 минг киши бедарак йўқолган.

● 2005 йил 8 октябрда Покистонда содир бўлган ер силкиниши 40 минг кишинииг ёстиғини қуритган.

● "Катрина" номини олган 2005 йилги довул 1800 дан ортиқ американикни ҳаётдан олиб кетиш билан бирга, мамлакат тарихида энг катта иқтисодий зарар етказган табиий офат сифатида муҳрланиб қолди.

● 2004 йил 24 декабрда Ҳинд океанида юз берган цунами 225 минг кишини ўз комига тортиб кетган.

● 1992 йилда содир бўлган "Эндрю" довули 26 кишини қурбон қилиши билан бирга, Америка иқтисодиётига 25 миллиард доллар миқдорида моддий зарар етказди.

● 1985 йили Колумбияда жазавага келган "Невадо дель Руис" вулқони 25 минг инсоннинг умрига завол бўлди.

● 1976 йили Тянь-Шанда содир бўлган 8 балли зилзила оқибатида камида 225 минг киши ҳалок бўлган.

АЖДАҲОЛАР БЎЛГАНМИ?

Эртакларда ўқиганимиз ва мурғак хотирамиз пештоқига муҳрланиб қолган аждаҳолар аслида бўлганми? Улар қачон, қандай ҳаёт кечиришган? Нима учун фақат аждаҳолар ҳақида эртакларда айтилади?

— Қадимда аждаҳолар бўлгани тўғрисида бирор ашёвий далил йўқ, — дейди Бухоро Давлат университетининг зоология кафедраси мудири, биология фанлари доктори, профессор Савриддин Бақоев. — Мана, динозаврларни олайлик. Замонавий илм-фан планетамизда 300 миллион йил илгари яшагани, уларнинг қирилиб кетганидан буён 100 миллион йил вақт ўтгани ҳақидаги маълумотларга эга. Динозаврларнинг суяклари сақланиб қолгани ҳам бу фикрни тасдиқлаб туради. Бироқ аждаҳо хусусида бундай гапни айта олмаймиз.

▼ **Ажойибот**

— Полеозой эраси даврида воҳамиз ўрнида Тетис деган улкан денгиз бўлган, — дейди «Арк» давлат музей-қўриқхонасининг табиат бўлими мудири Дилрабо Холиқова. — Денгиз ва унинг атрофида жуда кўп ваҳший ҳайвонлар, жумладан, йирик илонлар яшаганига шубҳа йўқ. Аждаҳоларга келсак, улар динозаврлар оиласига мансуб жонзот, деб ҳам айтилади. Демак, уларни бундан 300 миллион йил олдин яшаган, дея башорат қилиш мумкин.

Шундай қилиб, аждаҳолар тўғрисида аниқ маълумотлар ҳозирча йўқ. Аммо аждодларимиз тасаввурида йирик илону динозаврлар аждаҳо қиёфасини олган бўлиши ҳам мумкин. Бошқа фаразларга кўра, илонларнинг ўтмишдошлари ана шундай баҳайбат ва ваҳимали бўлган.

Истам ИБРОҲИМОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

▼ **Мўъжиза**

Маҳаллий аҳоли «Онанинг кўз ёшлари» деб атайдиган бу манзарага табиат бутун бир сеҳрни жо қилгандай. Каттагина қоятош орасидан сизиб чиқаётган зилол томчилар бир пайтлар дарди дунёси зулматга айланган муштипар аёлнинг кўз ёшлари мисол тинмай оқади. Тошга томир тикканича чўзилиб кетган сунбул майсалари қош остидаги киприклар янглиғ куну тун сочилаётган томчиларга посбонлик қилиб, уларни чангу ғубордан асрайди-авайлайди.

ТОШДАН СИЗГАН СОҒИНЧ ЁШЛАРИ

Наманагандаги Чодаксой соҳилида жойлашган бу мўъжизавий маскандан зиёратчиларнинг оёғи узилмайди. Денгиз сатҳидан 1600 метр баланд ўрмонзор бағридаги маскан чиндан ҳам сўлим. Бироқ сайёҳ ва зиёратчиларни ўзига тортган нарса биргина бу эмас, келган киши борки, мўъжизавий булоқ сувидан чанқоғини қондириши биланоқ унинг тарихидан воқиф бўлишга шошади.

...Ривоят қилишларича, Хўжа Аҳмад Яссавийнинг укаларидан бири бўлмиш Исмоил Отойи Сайрамдан чиқиб, бир қанча аскарлари билан ҳарб қилиб келар эканлар, Оқтов этагидаги Арашанбулоқ ёнида ўн икки жойидан ўқ еб, қулайдилар. Аскар кийимидаги сингиллари чириллаб йиғлаб юборади. Воқеадан хабардор бўлган шу ерлик чўпонлар ярадорни Арашанбулоқ сувида чўмилтиришни маслаҳат беришади. Сингиллари бу ишни бажаргач, бир ҳафта ичида яралардан асар ҳам қолмайди. Улар Чодак томон юришни давом эттиришади. Бироқ қишлоққа кираверишдаги Шунавовоз деган манзилда сингил ҳаётдан кўз юмади, меҳрибон аёл жасадини Чирчир ғори устидаги дўнгликка дафн этадилар. Қоятошдан сизиб чиққан булоқ ўша дўнгликнинг шундоққина биқинида жойлашган ва қарийб ўн асрдан буён акалар дийдорига тўймай кетган муштипар сингилнинг соғинч ёшлари мисол оқаверади, оқаверади, оқаверади.

«Онанинг кўз ёшлари» зиёратгоҳи Истиқлолдан сўнг ўлкамиздаги муқаддас жойлар қатори қадрини топди, кишилар эмин-эркин келиб-кетадиган гўшага айланди. Унинг ободонлашиб, кўпчилик ҳордиқ чиқарадиган масканга айланиши учун чодаклик тадбиркор Зебинисо Абдураҳимова анча-елиб югурди. Икки гектар майдондаги мўъжаз ўрмонзор бағрига чойхона қурди, кичик-кичик бўлмалардан иборат меҳмонхона тиклади.

— Мўъжизавий булоқнинг суви турли хасталикларга даво, — дейди З. Абдураҳимова. — Шифо истаб келаётганларнинг кўпчилиги буйрак ва ошқозон, бошқа ички аъзолар касалликларига даво сифатида чашма сувидан тўйиб-тўйиб симиришади.

Кудратилла НАЖМИДДИНОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ЗАМОНАМИЗ ДИНОЗАВРЛАРИ

Тимсоҳлар курраи заминда ҳаёт кечираётган энг қадимий ҳайвонлардан бири саналади. Мутахассисларнинг ҳисоб-китобларига қараганда, бунга 200 миллион йилдан ошибди. Шу боис уларни "замонавий динозаврлар" дейишади.

Сувда ва қуруқликда яшовчи бу жониворларни Евроосиё, Африка, Америка ва Австралия мамлакатларида учратиш мумкин. Уларнинг энг кичиги 1,5 метр бўлиб, баъзиларининг узунлиги 6 метрдан ошади. Бугунги кунга келиб, тимсоҳларнинг 22 тури борлиги маълум бўлган.

Бу судралиб юрувчиларнинг мустаҳкам ва жозибадор терилари азалдан кишиларни ўзига оҳанрабодек тортиб келган. Илгарилари ундан жангчилар учун ўқ ўтмас совутлар тайёрланган бўлса, бугунга келиб, қимматбаҳо чарм буюмлар тайёрланмоқда.

"A. Lange & Sohne", "Breguet", "Breitling", "Carl F. Bucherer", "Cartier", "Corum", "Hermes", "Rolex", "Versace", "Kors", "Prada", "Dior" каби йирик корхоналар айнан тимсоҳ терисидан тайёрланган маҳсулотлари орқали дунёда довруқ қозонган. Булар қаторига "Rossia" фирмасини ҳам қўшишимиз мумкин. Бундай корхоналарнинг тимсоҳ терисига бўлган катта эҳтиёжни қондириш учун Евроосиё, Африка, Америка ва Австралияда махсус фирмалар фаолият кўрсатмоқда. Чунки энг қимматбаҳо сумка, пойабзал ва чарм

курткалар, соат боғлари, камарлар айнан тимсоҳлар терисидан тайёрланади.

Ф. АБИЛОВ тайёрлади.

Халқ сўзи
Народное слово

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси Кенгаши, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир Ўткир РАҲМАТОВ

2008 йил 15 январда Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 0001-рақам билан рўйхатга олинган. Нашр индекси — 229. Буюртма Г — 656. 26421 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2

ТЕЛЕФОНЛАР:
Девонхона 233-52-55;
Котибият 233-10-28; Эълонлар 236-09-25.

Газета таҳририят компьютер марказида терилди ҳамда операторлар Жамшед Тоғаев ва Муҳаммадали Бегмуратов томонидан саҳифаланди.

t -Тижорат материали

МАНЗИЛИМИЗ:
100000, ГСП,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.
Навбатчи котиб — Ю. Ҳамидов.
Навбатчи муҳаррир — А. Ҳайдаров.
Навбатчи — О. Файзиев.
Мусаҳҳиҳ — Ш. Машраббоев.

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41. ЎзА якуни — 22.10 Топширилди — 01.45 1 2 3 4 5 6 8